

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет педагогічної освіти
Кафедра технологічної та професійної освіти

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ
МІЖ УЧИТЕЛЕМ ТА УЧНЯМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ
В УМОВАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Кваліфікаційна робота студента

групи: ЗТНм-24

(шифр групи)

ступінь вищої освіти: магістр

(бакалавр, магістр)

спеціальності:

014.10 Середня освіта (Технології)

(шифр і назва спеціальності)

Жукова Василя Павловича

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник:

кандидат пед. наук, доцент Серьогіна І.Ю.

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2025

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Жуков Василь Павлович, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав і не одержував недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

АНОТАЦІЯ

Жуков В. П. Організація педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання. – Магістерська кваліфікаційна робота на правах рукопису.

У кваліфікаційній роботі здійснено умоглядний аналіз проблеми та запропоновано вирішення наукового завдання, яке полягає у теоретичному обґрунтуванні, методичному забезпеченні та експериментальній перевірці ефективності умов організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання.

У процесі дослідження *вперше* теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність умов організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання; *уточнено* сутність понять «партисипативність», «партисипація», «партисипативна взаємодія», «партисипативний підхід»; *розроблено* методичне забезпечення організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання; *подальшого розвитку* набули навчально-методичні інструменти ефективної організації педагогічної партисипації.

Ключові слова: педагогічна партисипація, вчитель, учні, урок технології, інтегроване навчання.

ABSTRACT

Zhukov V. P. Organization of pedagogical participation between a teacher and pupils in technology classes in the context of integrated learning. – Master's thesis on the rights of the manuscript.

The thesis provides a speculative analysis of the problem and proposes a solution to the scientific task, which consists in theoretical justification, methodological support, and experimental verification of the effectiveness of conditions for organizing pedagogical participation between a teacher and pupils in technology classes in an integrated learning environment.

In the course of the study, the effectiveness of the conditions for organizing pedagogical participation between a teacher and pupils in technology classes in the context of integrated learning was theoretically substantiated and experimentally verified for the first time; the essence of the concepts of “participation,” “participation,” “participatory interaction,” and “participatory approach” was clarified; methodological support for the organization of pedagogical participation

between a teacher and pupils in technology classes in the context of integrated learning was developed; teaching and methodological tools for the effective organization of pedagogical participation were further developed.

Keywords: pedagogical participation, teacher, students, technology lesson, integrated learning.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Жуков В. П. Методи партисипативного навчання майбутніх учителів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. Вип. 220. С. 186–191. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-186-191>
2. Жуков В.П. Підготовка майбутніх учителів до партисипативної взаємодії у контексті формування в них морально-партисипативної культури. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2023. Вип. 60. С. 90–101. DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2023.60.06>
3. Жуков В. П. Формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до інтегрованого навчання учнів основної школи. *Дис. докт. філософії: 011 Освітні, педагогічні науки*. 2020. 371 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/83014d7d-8b72-4417-b514-a81b7ed795f6>
4. Серьогіна І. Ю., Жуков В. П. Формування партисипативної взаємодії у майбутніх учителів технологій в процесі навчання. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. 2025. № 9(55). С. 881–892. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9\(55\)-881-892](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9(55)-881-892)
5. Zhukov V. Implementation of a participative approach in the educational activities of students of higher education institutions. *Educational Challenges*. 2025. Vol. 30, No. 2. pp. 165–175. DOI: <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2025.30.2.13>

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ МІЖ УЧИТЕЛЕМ ТА УЧНЯМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ	12
1.1. Суть партисипативного підходу в освіті	12
1.2. Особливості інтегрованого навчання в освітньому процесі ...	21
1.3. Шляхи реалізації партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології	29
Висновки до розділу 1	37
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ МІЖ УЧИТЕЛЕМ ТА УЧНЯМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ	40
2.1. Методичні рекомендації щодо організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання	40
2.2. Досвід застосування умов та методів організації педагогічної партисипації на уроках технології в умовах інтегрованого навчання на прикладі вивчення навчального модулю «Дизайн предметів інтер'єру», 10 клас	49
2.3. Узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи	54
Висновки до розділу 2	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

Сучасний етап розвитку суспільства вирізняється динамічними інноваційними трансформаціями, що зумовлює потребу у консолідації науково-педагогічних зусиль. Така консолідація спрямована на модернізацію існуючої та формування більш ефективної, стабільної й професійно орієнтованої системи у сфері технологічної освіти. Вказана система покликана забезпечувати випереджальний розвиток соціокультурного та освітнього потенціалу нашої держави. Водночас традиційні організаційні моделі освітньої діяльності, засновані переважно на класичних підходах, не в повній мірі сприяють діалогічній взаємодії та продуктивному співробітництву між суб'єктами освітнього процесу в сучасних закладах освіти.

Процес модернізації української системи педагогічної освіти зумовлює потребу у формуванні педагогічних кадрів, які характеризуються високим рівнем професійної активності, адаптивності та мобільності, здатністю до ефективної колективної взаємодії, прийняття відповідальних рішень, самостійного визначення професійної стратегії та аргументованого відстоювання власних науково-педагогічних позицій. У цьому контексті особливої ваги набуває проблема організації навчально-пізнавального процесу в закладах загальної середньої освіти на принципах співтворчості, партнерської взаємодії, колаборації та партисипативності між вчителем та учнями, а серед іншого педагогічної партисипації на уроках технології в умовах інтегрованого навчання, що визначає її беззаперечну актуальність у сучасному освітньому дискурсі.

У педагогічній науці існує значний науковий доробок, який спрямований на розв'язання досліджуваної проблеми. Обґрунтування теоретико-методологічних та психолого-педагогічних положень партисипативної взаємодії в освітній сфері висвітлено у працях науковців:

Г. Суріної [33], Н. Титової [38], О. Фаст [39], Д. Швеця [42] та ін., особливостей партисипативної діяльності педагога (емпатія, толерантність, фасилітаційність, моральна позиція тощо) відображено у наукових працях дослідників: І. Гавран [2], О. Попова [22], В. Сергєєва [27], А. Цапко [23] та ін., питанням партисипативного підходу в освіті присвячені дослідження як зарубіжних: С. Anderson [47], N. Ciobanu [50], R. Hart [54], A. Kucharcikova & E. Tokarcikova [60], A. Richardson [65], T. Shrimant [69], K. Subin [70] та ін., так і українських учених: М. Гриньова [4], О. Муковіз [15], Ю. Сімакова [29], В. Ягоднікова [43] та ін. Проблема організації інтегрованого навчання учнів в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти висвітлюється в дослідженнях В. Жукова [21], С. Мельник [14], Н. Сінопальнікової [30], Т. Хребто [41] та інших учених.

Незважаючи на проведені наукові пошуки й розвідки, досі залишається остаточно невизначеним термінологічне поле досліджуваної проблеми, низка нерозв'язаних суперечностей, зокрема, поміж необхідністю організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями в закладах загальної середньої освіти і недостатньою розробленістю саме методичного забезпечення такої організації на уроках технології в умовах інтегрованого навчання.

Отже, актуальність досліджуваної проблеми, її недостатня теоретична розробленість та необхідність подолання виявлених суперечностей зумовили вибір теми нашого дослідження: **«Організація педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання»**.

Зв'язок роботи з науковою темою кафедри. Наукове дослідження за темою магістерської кваліфікаційної роботи є складовою частиною комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри технологічної та професійної освіти Криворізького державного педагогічного університету: «Розвиток професійної підготовки студентів технолого-педагогічних та

інженерно-педагогічних спеціальностей в умовах цифрового суспільства» (державний реєстраційний номер 0121U114173 від 04.12.2021), що пов'язана з актуальними проблемами теорії і практики сучасної освіти й науково-дослідницькою діяльністю структурного підрозділу.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, методично забезпечити та експериментально перевірити ефективність умов організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання.

Відповідно до мети дослідження визначено його **завдання**:

1. Уточнити термінологічне поле дослідження та з'ясувати суть партисипативного підходу в освіті.
2. Визначити особливості інтегрованого навчання в освітньому процесі.
3. Обґрунтувати шляхи реалізації партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології й розробити методичне забезпечення організації педагогічної партисипації між учасниками освітнього процесу в умовах інтегрованого навчання.
4. Проаналізувати та узагальнити результати педагогічного експерименту.

Об'єкт дослідження – процес організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в закладі загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – умови організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що ефективність організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання забезпечується дотриманням таких взаємопов'язаних умов:

– гуманістична проблематизація навчально-практичного змісту, що реалізується через інтеграцію системи фахових завдань та проблемних

ситуацій, спрямованих на стимулювання критичного мислення та розвиток діяльнісної рефлексії;

– активізація учнівського самовдосконалення, що забезпечується шляхом залучення здобувачів освіти до системної проєктної діяльності, яка формує здатність до автономного саморозвитку та генерації інноваційних практичних рішень;

– формування рефлексивно-емпатійного освітнього середовища для розвитку ефективної партнерської взаємодії, взаємоповаги та цілісного особистісного зростання учасників освітнього процесу, що сприяє підвищенню якості освітніх результатів та розвитку предметної компетентності.

Теоретичні основи дослідження ґрунтуються на наукових працях відомих учених, джерелах з педагогіки, які розкривають особливості освітнього процесу: І. Зязюн [19], В. Лозова [13], І. Підласий [20], С. Сисоєва [28], М. Фіцула [40], В. Ягупов [45]; теоретичних положеннях з психології щодо успішного формування педагогічної взаємодії: Л. Велитченко [1], М. Гадецький [3], Р. Павелків [17], В. Семиченко [26], О. Скрипченко й Л. Долинська [8] та ін.

Для розв’язання поставлених завдань і перевірки сформульованої гіпотези використано комплекс **методів дослідження**:

– *теоретичні методи*: аналіз наукової літератури для синтезу, порівняння, зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему, систематизація та узагальнення психолого-педагогічних наукових праць зарубіжних і вітчизняних учених із порушеної проблеми з метою визначення поняттєво-категоріального апарату;

– *емпіричні методи*: діагностичні (анкетування, опитування, бесіди, інтерв’ю, тестування), обсерваційні (пряме, побічне, включене спостереження за навчальним процесом, ретроспективний аналіз власної педагогічної практики), праксиметричні (аналіз продуктів навчально-

пізнавальної діяльності учнів старшої школи, студентів, аналіз передового педагогічного досвіду), прогностичні (експертні оцінки та самооцінка респондентів, узагальнення незалежних характеристик), педагогічний експеримент для виявлення ефективності реалізації умов організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання;

– *статистичні методи*: обробка емпіричних даних, графічне відображення результатів для кількісного та якісного аналізу підсумків дослідно-експериментальної роботи.

Наукова новизна і теоретичне значення магістерського дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність умов організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання;

– *уточнено* сутність понять «партисипативність», «партисипація», «партисипативна взаємодія», «партисипативний підхід»;

– *розроблено* методичне забезпечення організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання;

– *подальшого розвитку* набули навчально-методичні інструменти ефективної організації педагогічної партисипації.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що розробка методичного забезпечення організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання експериментально перевірена й може бути впроваджена в освітній процес закладів загальної середньої освіти.

Теоретичними положеннями і практичними напрацюваннями можуть послуговуватися педагогічні та науково-педагогічні працівники в системі загальної середньої, вищої й післядипломної педагогічної освіти, а також у

розробці навчальних програм, підготовці підручників, створенні навчальних посібників; студенти під час написання курсових і магістерських робіт у педагогічних закладах вищої освіти.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу організовано та проведено у Криворізькому ліцеї № 77 Криворізької міської ради, до педагогічного експерименту залучено 48 здобувачів освіти: 10-А клас (23 учня) та 10-Б клас (25 учнів).

Апробація результатів дослідження. Матеріали наукового пошуку доповідались й обговорювались на засіданнях кафедри технологічної та професійної освіти Криворізького державного педагогічного університету, а також під час участі та виступів на Всеукраїнському науково-методичному семінарі «Урок технологій у Новій українській школі: традиції та інновації» (Умань : *УДПУ імені Павла Тичини*, 2025 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реалії, досвід, перспективи» (Чернігів : *НУ «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*, 2025 р.), фаховій конференції з проблеми підготовки здобувачів вищої освіти (Тернопіль : *ТНПУ імені Володимира Гнатюка*, 2025 р.); організовано і проведено методичний вебінар «Шляхи реалізації партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології» (Берестин : *Берестинський педагогічний фаховий коледж КЗ «ХГПА» ХОР*, 2025 р.); опубліковано у співавторстві наукову статтю у фаховому журналі категорії Б «Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)» на тему: «Формування партисипативної взаємодії у мабутніх учителів технологій в процесі навчання» (Київ, 2025 р.).

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків (4 додатки на 11 сторінках). Загальний обсяг магістерської роботи – 81 сторінка (обсяг основного тексту – 57 сторінок). Список використаних джерел містить 72 найменування, із них 27 іноземною мовою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ МІЖ УЧИТЕЛЕМ ТА УЧНЯМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Суть партисипативного підходу в освіті

На сьогодні у закладах освіти різного рівня існує велика кількість фахівців, які організують освітню діяльність. З огляду на це, постає слушне питання щодо побудови педагогічно доцільних взаємовідносин.

У науково-педагогічних джерелах взаємодія розглядається як сумісна діяльність тих, хто навчає і виховує, і тих, хто навчається і виховується, спрямована на досягнення мети спільної діяльності. У процесі взаємодії між учасниками діяльності виникає взаєморозуміння, певні взаємостосунки, взаємовплив.

Педагогічна взаємодія може бути випадковою, тривалою або короткою за часом, приватною або публічною за формою організації тощо. Але, не зважаючи на тип взаємодії, обидві сторони виступають рівноправними учасниками сумісної діяльності. В основі педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу лежать нормативно-правові акти, спрямовані на практико-орієнтовану підготовку, яка забезпечує максимальне включення здобувачів освіти у соціально значущу діяльність через різноманітні соціальні почуття та емоції, тобто шляхом використання партисипативного підходу.

На доцільності звернення у різних закладах освіти до партисипативного підходу наголошується в законах України «Про освіту», «Про вищу освіту». Розгляду зазначених питань присвячена Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти, Концепція розвитку освіти України на період 2015 – 2025 рр., Концепція «Нова українська школа».

У вище перерахованих нормативних та законодавчих актах звертається увага на те, що спрямованість освітнього процесу у закладах освіти на партисипативність сприяє підвищенню якості управління цим процесом, що пояснюється, насамперед, можливістю поглиблення й розширення взаємодії його суб'єктів; підвищення ефективності освітнього процесу; формування в учасників педагогічної взаємодії високих особистісних якостей; максимально ефективного досягнення висунутих цілей і вирішення проблем, що виникають в освітньому процесі.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про те, що ідею активної позиції особистості в суспільно значущій діяльності запропонував ще у 20-ті рр. XX століття А. С. Макаренко. Подальший розвиток ця ідея отримала у працях філософів, які розглядають партисипацію як прагнення людини відчувати себе частиною великої соціальної спільноти. Елементи партисипативності використовувались також у кадровому менеджменті як спосіб заохочення персоналу. Пізніше вони сформувались у концепцію партисипативного керівництва [29].

Термінологічний ряд досліджуваної проблеми становлять такі основні поняття: партисипація, партисипативність, участь, співучасть, співпраця тощо. Відправним і центральним у цій низці стає поняття «партисипативність».

Термін «партисипація» у науковий обіг уведений Леві Брюлем у роботі «Надприродне в первісному мисленні» (1931), в якій він розглядав партисипацію як переживання цілісної єдності з іншою людиною за рахунок «екзистенційного природнення» (партисипації). Партисипація, на думку вченого, обумовлена прагненням людини бути в найбільш комфортному психосоматичному режимі, який би забезпечував їй найбільшу адаптацію [51]. На сучасному етапі така адаптація може бути визначена як «суб'єкт-суб'єктні відносини».

У філософії партисипація розглядається як загальне дане людині споконвічне прагнення спілкуватися і співпрацювати під час спілкування.

У культурології під партисипацією розуміють прагнення людини почуватися частиною соціального простору завдяки відчуттю єдності, природнення, співвідношенню загального та її частин.

Учені-психологи партисипацію розглядають як такий психосоматичний стан, у якому людина починає відчувати на певний час свою єдність і прагнення до злиття не тільки зі схожими об'єктами, а й з чимось протилежним йому.

У педагогічній науці партисипація трактується як організація співпраці між здобувачами освіти та педагогом, яка характеризується системним спільним плануванням та прийняттям рішень про методи, засоби та форми спілкування, співучасть, делегування прав, діалогічну взаємодію, демократичний стиль спілкування тощо [38].

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел приводить до висновку, що у працях, які присвячені проблемам управління, поняття «партисипація» розглядається в таких аспектах, як:

- протиставлення авторитетності, приниженню особистості;
- процедура сумісного прийняття рішень;
- участь усіх учасників у розв'язанні проблем [4; 15; 38].

У великій кількості педагогічних досліджень партисипативність визначається як процес співпраці учасників у вирішенні важливих освітніх завдань, обговоренні певних проблем і ситуацій, прийнятті спільного рішення на підставі педагогічної взаємодії.

При цьому, сумісно прийняте рішення є обов'язковим для виконання. Таке формулювання питання також сприяє підвищенню самооцінки та рівня зацікавленості і мотивації учасників сумісної діяльності, що особливо важливо при організації навчальної та виховної діяльності у закладах освіти.

Для формування необхідних умінь цілеспрямованої взаємодії здобувачів у освітній діяльності, необхідно створювати педагогічні ситуації, надавати можливість здобувачам освіти виступати в ролі як організатора навчальної та виховної діяльності, так і виконавця, партнера, координатора.

Партисипативність у закладах освіти, за твердим переконанням фахівців, полягає у взаємодії учасників освітнього процесу, яка побудована на принципах партнерства та забезпечує активну участь здобувачів у здобутті навичок щодо прийняття рішень.

До найбільш важливої характеристики партисипативності вчені відносять пошук згоди шляхом переговорів та діалогу між педагогом та здобувачами. Взагалі партисипативна педагогічна взаємодія передбачає наявність постійної міжособистісної взаємодії. Така взаємодія сприяє тому, що здобувач освіти навчається вести діалог, взаємодіяти з педагогами, планувати свою освітню діяльність, проявляє ініціативу, обирає варіанти розв'язання навчальних задач.

Так, у старших класах профільної школи здобувач освіти отримує первинну професійну адаптацію, виконує практичні завдання, реалізує навчальні проекти.

Поняття «партисипативність», як зазначають фахівці, дуже тісно пов'язано з такими поняттями, як «співучасть», «участь» та «залученість». Зазначений термін увійшов до наукового обігу в педагогічній науці із загальної теорії управління. В основу принципу партисипативності покладено сумісну діяльність, урахування спільних інтересів, прийняття спільних рішень.

В освітянську галузь партисипативний підхід було введено науковцями у 2000 році.

До основних характеристик зазначеного підходу дослідники відносять:

- діалогічну взаємодію педагогів і здобувачів освіти, засновану на рівноправності;

- сумісне прийняття та виконання рішень провідними суб'єктами освітнього процесу;
- добровільність і зацікавленість усіх учасників освітнього процесу;
- колективну відповідальність [4; 15; 34; 38].

Доцільно звернути увагу на те, що використання партисипативного підходу в освітній діяльності закладів освіти сприяє творчому розвитку здобувачів, прояву їхньої активності та ініціативності, стимулює позитивні емоції.

Участь педагога у партисипативній взаємодії полягає у наданні консультації з предмета, заохоченні до творчої діяльності здобувачів освіти, загальному керівництві проєктами та оцінці виконаної роботи.

Для успішного використання партисипативного підходу в освітній діяльності від педагога вимагаються такі уміння та навички:

- діагностика особистісних якостей тих, хто навчається;
- вивчення індивідуально-особистісного потенціалу здобувачів;
- розробка та використання критеріїв щодо оцінювання особистісного розвитку здобувачів [53; 58].

Як стверджують науковці, при партисипативному підході всі питання повинні вирішуватись на підставі відкритої взаємодії, домовленості. Педагог в даному випадку виступає в ролі каталізатора.

Взагалі, за твердим переконанням фахівців, партисипативний підхід дозволяє враховувати думку кожного здобувача освіти при вирішенні певної соціально значущої проблеми, спрямований на створення сприятливих умов для покращення якості співробітництва [44; 52].

У закладах освіти звертається особлива увага на підготовку здобувачів до партнерської діяльності, самовизначення в системі як життєвих, так і професійних цінностей.

Залучення здобувачів освіти до прийняття рішень та їх впровадження сприяє скорішому досягненню особистістю суспільно значущих цілей,

виховує взаємоповагу учасників освітнього процесу, сприяє продукуванню інноваційних ідей, а також процесу постійного оновлення знань.

Варто звернути окрему увагу на те, що партисипативний підхід у закладах освіти можна використовувати як у навчальній, так і виховній діяльності здобувачів.

На сьогодні має місце потреба щодо побудови нового типу взаємовідносин між вчителями та учнями, для яких характерним є взаєморозуміння та співробітництво у навчальному процесі з урахуванням особливостей існування сучасного суспільства.

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел [46; 56; 62] свідчить про те, що використання партисипативного підходу в освітньому процесі закладів освіти сприяє взаємодії та співробітництву педагога і здобувачів освіти. Педагог має можливість для моделювання достатньо великої кількості професійних задач та ситуацій, а також створення сприятливих умов для особистісного розвитку та самовдосконалення.

З метою реалізації партисипативного підходу на практичних заняттях у закладах освіти доцільно використовувати такі форми та методи роботи, як: організація парної роботи, робота в невеликих групах зі змінним складом, метод проєктів, кейсів, створення проблемних ситуацій, дискусії, тренінги, інтерактивний театр, залучати здобувачів освіти до волонтерської діяльності тощо.

Здобувачам освіти можна також запропонувати обговорити план виховної роботи, проєкт діяльності дитячої громадської організації та ін. Кожен учасник обговорення повинен переконливо обґрунтувати запропонований варіант, уважно вислухати думки інших, прийняти виважене рішення.

Обговорення повинно відбуватися в гуманній та демократичній атмосфері, з обов'язковим дотриманням педагогічного такту та поважного ставлення до інших поглядів.

Аналіз науково-педагогічної літератури приводить до висновку, що партисипативність в організації виховної діяльності здобувачів визначається науковцями як взаємодія учасників освітнього процесу, яка побудована на принципах партнерства (розподіл відповідальності, прийняття будь-яких ідей та рішень, використання тих, які знайшли схвалення, добровільна участь у процесі управління), спрямована на забезпечення активної участі здобувачів освіти у набутті навичок прийняття рішень, постійного заохочення до прояву соціальної активності та творчості, розвитку почуття особистої гідності та відповідальності за кінцевий результат, виховує культуру взаємодії, ініціативність, креативність [4; 44]. Учасники зазначеної діяльності отримують цінний досвід щодо прийняття рішень.

Необхідно звернути увагу і на те, що сучасні науковці вказують на певні труднощі, які притаманні реалізації партисипативного підходу в освітній діяльності здобувачів. Зазначені труднощі пов'язані з необхідністю:

- постійної підтримки мотивації суб'єктів педагогічної взаємодії;
- чіткого визначення завдань та контролю щодо їх виконання;
- врахування індивідуальних можливостей кожного учасника;
- забезпечення як суспільної, так і особистісної значущості проєктів,

що розглядаються [4; 44; 68; 72].

Зазначений підхід при узгодженості дій педагогів, їхньої зацікавленості в кінцевому результаті сприяє підвищенню якості підготовки здобувачів у закладах освіти взагалі та організації освітньої діяльності здобувачів зокрема.

Використання партисипативного підходу у виховній діяльності здобувачів сприяє повазі до освітньої діяльності, вирішенню суспільно важливих проблем, визнанню як власних чеснот, так і інших особистостей.

В основі реалізації партисипативного підходу покладено такі провідні технології, як соціального партнерства та проєктування [46; 58; 63]. Зазначені

технології сприяють розширенню взаємовигідної конструктивної взаємодії, усвідомленню цінності власної особистості, формуванню у здобувачів освіти вмінь щодо прийняття рішень, визначення цілей, завдань діяльності та методів їх досягнення, розвитку здібностей стосовно розуміння іншого образу життя та цінностей.

До дієвих форм роботи у межах реалізації зазначених технологій фахівці відносять: розробку сумісних проєктів, підготовку та проведення тематичних дебатів, круглих столів, організацію конкурсів, проблемних семінарів, діяльність творчих лабораторій та рад з соціального партнерства, до складу яких входять як здобувачі освіти, так і представники різних структур та організацій.

Реалізація партисипативного підходу у виховній діяльності відкриває перед здобувачами освіти можливості впливати на розв'язання соціально значущих проблем, відчувати себе творчою особистістю, оточеною однодумцями, розвивати власний потенціал, отримувати досвід щодо відчуття себе у різних соціальних ролях [48; 49].

Зазначений підхід передбачає активну участь здобувачів освіти у процесі реалізації виховних заходів і сприяє підвищенню мотивації, відповідальності здобувачів та розвиває їхні лідерські якості. Здобувачі освіти активно впливають на зміст, форми та методи організації виховної діяльності.

До основних принципів використання партисипативного підходу у виховній роботі науковці відносять:

- принцип сумісного визначення цілей та завдань, який сприяє тому, що здобувачі беруть активну участь в обговоренні та визначенні цілей і завдань виховної діяльності, вони це роблять свідомо та мотивовано;

- принцип розподілу відповідальності, у відповідності з яким здобувачі освіти несуть особисту відповідальність за виконання певних завдань та проєктів, що приводить до формування відповідальності і самостійності;

- принцип спільного планування та організації, згідно з яким здобувачі беруть участь у плануванні та організації виховних заходів, що робить їх більш цікавими для них;

- принцип критичного осмислення та оцінки, який сприяє тому, що здобувачі освіти беруть активну участь у критичному осмисленні результатів виховної роботи та оцінці її ефективності, що сприяє підвищенню якості виховної роботи [46; 58; 63].

Доцільно також звернути увагу на те, що дослідники зазначають і певні переваги щодо використання партисипативного підходу у виховній діяльності здобувачів освіти. До таких переваг відносять:

- підвищення мотивації завдяки організації сумісної діяльності щодо планування і проведення виховних заходів;
- розвиток лідерських якостей завдяки участі в процесі прийняття рішень та реалізації проєктів;
- покращення комунікації та взаємодії;
- формування активної життєвої позиції;
- підвищення ефективності виховної діяльності [49; 59; 67; 71].

Здобувачі освіти беруть активну участь у роботі органів самоврядування, де вони обговорюють актуальні питання суспільного життя, питання навчання та виховання, приймають відповідні рішення.

Здобувачі освіти також залучаються до розробки та реалізації соціальних, творчих, наукових проєктів, які сприяють як розв'язанню актуальних проблем, так і формують певні навички та компетенції.

Партисипативний підхід знаходить і свою широку реалізацію в діяльності гуртків та секцій за інтересами. Здобувачі освіти самі визначають

зміст та тематику діяльності секцій та гуртків, що сприяє розвитку їхніх інтересів та талантів.

Почуття громадянської відповідальності та соціальної активності здобувачів освіти формує їхня участь у різноманітних волонтерських проєктах, які спрямовані на допомогу незахищеним верствам населення, людям похилого віку та всім, хто такої допомоги потребує.

Отже, партисипативний підхід в освітній діяльності ми розглядаємо як активну участь учнів, студентів, батьків, учителів, викладачів та інших учасників освітнього процесу у прийнятті важливих рішень, що стосуються навчання і викладання, освітнього середовища та стратегії розвитку закладу освіти. Використання партисипативного підходу в освітній діяльності здобувачів сприяє як підвищенню мотивації, відповідальності та активності здобувачів освіти, так і покращенню якості навчальної та виховної роботи в цілому. Партисипативний підхід сприяє діалогізації освітнього процесу, впливає на паритетність педагогічної взаємодії, спільне прийняття і виконання рішень, надання можливості кожному здобувачу бути активним на всіх етапах освітнього процесу.

1.2. Особливості інтегрованого навчання в освітньому процесі

Вирішення завдань наукового пошуку вимагає визначення особливостей впровадження інтегрованого навчання в освітній процес закладів загальної середньої освіти.

У нашому дослідженні ми акцентуємо увагу на важливості врахування педагогічного потенціалу інтеграції, яка ставить за мету подолання вузькопрофільної однобічності освіти, розвиток поліпредметної свідомості, спрямованості на процес цілісного сприйняття світу тощо.

Навчання учнів пов'язане не лише з трансляцією вчителем знань, але значною мірою із залученням школярів до досягнення дійсності, до

особистісного сприймання явищ навколишнього світу. Тож інтегроване навчання займає особливе місце завдяки його безпосередньому комплексному впливу на особистість.

На думку багатьох сучасних науковців, особливі перспективи впровадження інтеграції полягають в оновленні шкільної освіти, де наразі відбуваються суттєві зміни: міжпредметний зміст освіти узгоджується з педагогічними технологіями особистісно-розвивального спрямування, активізуються пошуки нових підходів щодо навчання шкільних предметів, інтеграції їх із різними галузями знань.

Як слушно зазначає О. Надутенко, інтегративний тип освіти в широкому філософсько-культурологічному розумінні цього поняття, може стати необхідним підґрунтям для створення адекватної запитам сучасності світоглядно-виховної моделі освіти, що стає консолідуючим чинником у процесі співіснування різноманітних підходів до навчання і виховання школярів засобами інтеграції, сприятиме узгодженню міжпредметного змісту освіти з педагогічними технологіями особистісно-розвивального спрямування [16].

Наразі аналіз наукових праць із порушеної проблеми та тенденцій здійснення інтегрованого навчання в освітньому процесі у сучасних закладах загальної середньої освіти дає підстави свідчити, що у вітчизняній педагогічній науці відбувається теоретичне осмислення ролі розвитку потенціалу особистості кожного учня, виявлення його здібностей, створення умов для його всебічного розвитку. При цьому Н. Данько справедливо зазначає, що попри наявність численних досліджень із проблеми інтегрованого навчання школярів, методичний аспект такого навчання учнів молодшого шкільного віку не отримав широкого висвітлення [5]. Ще більшою мірою зазначена проблема стосується учнів базової та профільної школи.

В освіті під терміном «інтеграція» більшість сучасних учених розуміють технологію, яка всотує в собі конкретні способи, методи і прийоми досягнення цілісності уроку, управління емоційною та інтелектуальною діяльністю учнів у їх єдності, здійснення дієвого взаємозв'язку предмету з іншими галузями знань [37].

Інтеграція в навчанні передбачає об'єднання частин освітнього процесу в єдине ціле, узгодження складників і упорядкування відношень між ними, тобто – інтеграційний (об'єднавчий) процес, що забезпечує формування в учнів цілісної і багатовимірної картини світу [32].

Аналіз досвіду реалізації інтегративних форм в освітньому процесі дає підстави свідчити, що освітяни-практики найчастіше розуміють призначення інтеграції в основному у формуванні в учнів цілісних уявлень, систематизації знань, у різнобічному опануванні школярами базових понять, у створенні змісту з якісно новими інтегральними властивостями, розширенні простору діяльності учнів, в усуненні дублювання в програмах окремих предметів, скороченні обсягу навчального матеріалу [24].

У своєму дослідженні О. Стріхар виокремила принципи інтегрованого навчання учнів, а саме:

- актуалізація інтегративного навчального матеріалу (розумне відновлення або заміна окремих матеріалів у дусі часу – з урахуванням соціального замовлення та інтересів і нахилів учнів);
- діалектичний виклад навчального матеріалу;
- логічний взаємозв'язок у тематиці;
- експонування вузлових тем (тобто більш яскраве й повне їх розкриття, насичення навчального змісту відповідно до вікових особливостей учнів);
- діалоговий режим навчання (співробітництво й співтворчість учителя й учнів, вільний обмін думками тощо);

- пріоритет громадянського виховання (загальнолюдських духовних цінностей, високих моральних якостей, українського менталітету, поваги до історії);
- творчість на основі здорової конкуренції учнів (рейтинг ідей, можливостей, здібностей);
- упровадження різноманітних міжнаукових зв'язків (їх логічне й емоційне затребування на уроках, світоглядне мислення) [31].

Також О. Стріхар пропонує розглядати інтеграцію в освіті *на таких рівнях* [32, с. 22–23]:

- *точкова* – епізодична, вузько локальна інтеграція: на рівні окремих понять, визначень, структурних елементів;
- *блокова інтеграція, або інтеграція середнього рівня* – на рівні взаємопроникнення з декількох різних областей знання тем, ідей, методів, теорій;
- *комплексна, або широкомасштабна інтеграція* – на культурологічному, філолофсько-світоглядному рівні, на основі рефлексивного оперативного творчого обміну знаннями з різних сфер.

З огляду на вище вказане слід зазначити, що сновною формою реалізації інтегрованого навчання учнів є *інтегрований урок*.

Специфіку інтегрованих уроків становлять: особлива «архітектоніка», проблемно-пошуковий метод навчання, а також така співпраця вчителя (учителів), яка дає взаємне збагачення й забезпечується неформальною поведінкою учасників освітнього процесу.

На думку О. Стріхар, кінцевою метою інтегрованих уроків є формування ціннісних орієнтацій учнів, виховання суспільно-самостійної особистості [32].

Інтегровані уроки мають бути спрямовані на виконання таких *завдань*:

- формування цілісної картини навколишнього світу;
- розвиток цілісного сприйняття інтегрованого змісту навчання;

- засвоєння знань, понять і уявлень;
- виховання світоглядних уявлень і ціннісних орієнтацій, розуміння зв'язків із природним і предметним середовищем, зокрема сучасною технікою, засобами масової інформації;
- виховання здатності сприймати, інтерпретувати та оцінювати навчальний матеріал, висловлювати особистісне ставлення;
- виховання інтересів, морально-етичних ідеалів, потреб у самореалізації та самовдосконаленню;
- розширення світогляду, опанування елементарних умінь та навичок практичної діяльності;
- набуття досвіду в процесі навчальної діяльності;
- розвиток здібностей;
- стимулювання мислення;
- набуття предметних дієво-творчих, особистісних, функціональних та соціальних компетентностей.

Як слушно зазначає М. Ратко, обов'язковою умовою успішного здійснення інтеграції у навчанні учнів є правильне визначення системотвірного інтегрувального фактору в навчальному змісті – так званого *інтегратора* (або *домінанти*) [25], що передбачає визначення однотипної сутності або універсалії в різних навчальних предметах, які змогли б виступити в ролі єдиної основи для їх інтегрованого вивчення.

Ці домінанти в навчальному матеріалі виконують такі функції:

- об'єднуючу (об'єднання у цілісну систему компонентів навчального змісту при збереженні необхідного ступеня свободи окремих компонентів);
- функцію цілепокладання (визначення стратегічних і тактичних цілей інтегрованого навчання, окремого інтегрованого уроку);
- стимулювальну (стимулювання активного ставлення до інтегрованого навчання).

Визначення інтегруючого фактору є найвідповідальнішим моментом в інтегрованому навчанні учнів. У разі неправильного визначення інтегратора втрачається можливість цілісного опанування учнями предмету, і в той же час розвитку в них цілісного сприймання світу [25].

Типовою помилкою при визначенні системотвірної основи інтегративного курсу чи уроку є ототожнення ролі інтегратора зі зв'язками між окремими навчальними предметами.

Розглянемо декілька типів *інтегруючих факторів* змісту навчання, які мають місце в практиці інтегрованого навчання учнів.

Досить часто функцію інтегратора виконують наскрізні теми. Основу інтеграції у такому випадку складає сюжетно-тематична спільність навчального матеріалу. Такий тип системоутворювального чинника виступає на інтегрованих уроках. Але інколи він застосовується і при розробці інтегрованих курсів. Такі курси можуть мати тематичне планування, при цьому навчальний матеріал групується у міжпредметні тематичні блоки, проте інтеграція при цьому може здійснюватися на основі іншого інтеграційного чинника.

Як зауважую М. Ратко, на сьогодні більшість фахівців схиляються до думки, що тематична інтеграція не є досить ефективною, зважаючи на те, що її використання не дає можливості розкрити внутрішню природу предмету, його більш глибокі зв'язки з навколишнім світом [25].

Поширеним типом інтеграторів у навчанні учнів є спільні для багатьох сфер діяльності поняття. Їх інтегративний розгляд здебільшого становить зміст інтегрованих уроків.

В якості системотвірної основи можуть застосовуватися універсальні категорії. Інтегруючим фактором у такому разі часто виступає зміст – найважливіша універсалія. На відміну від тематичних інтеграторів, які передбачають об'єднання навчального матеріалу за зовнішньою ознакою (спільність тем, сюжетів), у даному випадку педагогічна інтеграція

здійснюється на ґрунті внутрішньої спорідненості (ідейно-змістовна співзвучність, спільність «смыслових полів») [18; 25].

Роль інтегратора іноді виконує категорія «співзвуччя», яка розглядається й осмислюється як універсальна в контексті синтезу навчальних предметів.

Оснoву інтеграції змісту форм навчання можуть визначати загальні поняття, які є водночас універсальними категоріями буття. Такий підхід до інтегрованого навчання пов'язаний з виходом власне за його межі – в навролишний світ.

Крім «академічної» точки зору на інтеграцію для нашого дослідження становлять безсумнівний інтерес практичні розробки, зокрема пов'язані з інтегрованим навчанням учнів. На сьогодні розроблено різноманіття інтегрованих програм і курсів із навчання шкільних предметів.

Їх продуктивність полягає у створенні передумов для формування в учнів здібностей до різностороннього, багатомірного відображення явищ оточуючого світу, розвитку в них цілісного світовідчуття при великій вазі їх особистісної участі в освітньому процесі.

Узагальнення науково-теоретичних джерел і шкільної практики дає змогу визначити тенденції, характерні для інтегрованих програм у цілому:

- збільшення, відновлення, розмаїтості інформації (від класу до класу);
- актуалізація, а за необхідності, і корегування навчально-тематичних планів;
- активний розвиток логічних асоціативних зв'язків (розвиток мислення) при тісному взаємозв'язку з образною (емоційною) сферою особистості учнів;
- зростаюче значення міжпредметних зв'язків і міжнаукових зв'язків, при акценті на світоглядний, психологічний і естетичний фактори;

- комплексне поєднання методів контролю, самоконтролю й діагностики (як на уроках, так і у виконанні творчих завдань вдома);
- активізація всіх видів навчально-пізнавальної і художньо-творчої діяльності на уроці;
- розумне поєднання у викладанні предмета соціально значимих методів і принципів (демократизм, помірний лібералізм і здорова конкуренція) з інтерактивним, діалоговим режимом навчання (педагогіка співробітництва, педагогіка співтворчості, проблемна педагогіка);
- розрахунок на розвивальне та евристичне навчання [16].

Отже, формування в учнів уявлення про цілісну картину світу сьогодні неможливо без інтеграції як провідної ідеї в реалізації змісту освіти, що передбачається в Концепції «Нова українська школа» [12]. З урахуванням вікових особливостей учнів у процесі інтегрованого навчання з'являється можливість показати світ у всьому його різноманітті із залученням різних знань різних навчальних предметів, що сприяє розвитку зростаючої особистості та формуванню її мислення, про що повинен мати уявлення кожен учитель закладу загальної середньої освіти.

Перевагою застосування інтегрованого навчання в освітньому процесі є сполучення знань із різних галузей діяльності людини, завдяки яким школярі цілісно сприймають картину світу, втілену в техніці, науці, мистецтві. При цьому школярі набувають інтегративних знань, у них формується мобільність, тобто здатність швидко переносити знання та вміння з одного предмету в інший.

Водночас інтегроване навчання школярів дозволяє активізувати їхню пізнавальну діяльність, підвищити інтерес до різних видів активності, актуалізувати наявні знання із суміжних предметів, розвитку емоційно-чуттєвої сфери зростаючої людини [6].

Отже, осмислене використання інтегрованого навчання в освітньому процесі забезпечує цілісний природний розвиток особистості, створює умови

для формування світогляду та уявлень школярів, необхідних для створення у них цілісного й багатовимірного образу світу.

1.3. Шляхи реалізації партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології

Сучасна педагогічна наука все більше акцентує увагу на партисипативній взаємодії між вчителем та учнями, зокрема, на уроках технології.

Основою педагогічної діяльності в школі має стати реалізація цілей та завдань освіти в процесі навчальної діяльності, яка заснована на особистісно орієнтованій педагогіці та гуманістичних засадах співробітництва вчителя та учня, продуктами якого одночасно є і раціональна технологія навчання, і гармонійний розвиток особистості. Взаємодія вчителя і здобувача освіти, партнерство та співпраця в навчальному процесі сприятимуть пошуку нових форм міжособистісного спілкування між педагогами та учнями, підвищенню якості освіти.

Аналіз педагогічної практики дає підстави для висновку, що здійснення партисипативної взаємодії у процесі викладання предмету «Технології» має специфіку змісту, форм, методів і є важливою частиною освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Таке розуміння потребує визначення теоретико-методичної стратегії організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями на уроках технології, обґрунтування педагогічних умов та розроблення методичного забезпечення цієї стратегії, за яких вона може бути ефективно реалізована.

Слід підкреслити, що партисипативна взаємодія вчителя та учня має першорядне значення в освітньому процесі. Саме від того, як педагог здійснює керівництво навчальною діяльністю здобувача освіти залежить розвиток його особистості, його готовність до виконання навчальних завдань.

У свою чергу, партисипативність педагогічної взаємодії визначається характером моральної позиції педагога, його професійними морально-етичними цінностями та якостями, що забезпечує творчу, партнерську взаємодію, яка характеризується гуманістичною спрямованістю, доброчесністю, конструктивним підходом до справи [7].

Отже, одне із завдань сучасного вчителя полягає в чіткому управлінні діяльністю учня, за якого спілкування між ними набувало б управлінської спрямованості, що передбачає поступовий розвиток партнерських відносин з одночасним збереженням суб'єктної форми взаємовідносин.

Інтерес здобувачів освіти до предмету «Технології» напряду залежить від змісту, форм та методів навчання, характеру взаємодії вчителя та учнів, а також від інших чинників. Так, учнів мотивує, коли вчитель на початку навчальної чверті або семестру інформує їх про поточний зміст та цілі предмету, дає можливість висловитися про те, що їх цікавить, відповідно, яку ще тему, пов'язану зі змістом предмету, вони б хотіли вивчати. Це корисна інформація для вчителів про те, що можна додати до змістовної частини, щоб задовольнити вимоги та інтерес як вчителя, так і учнів.

Застосування партисипативних методів на уроках технології сприяє переходу взаємовідносин із категорії суб'єкт-об'єктних до суб'єкт-суб'єктних, де вчитель та учні виступають рівноправними учасниками освітнього процесу і відкриває великі можливості щодо реалізації учнівського потенціалу, включає різні заохочувальні прийоми та розвиває у вчителів необхідні навички.

Партисипативні методи передбачають високий ступінь активності учнів. Їхня перевага полягає в тому, що вони сприяють кращому запам'ятовуванню вивченого матеріалу і спрямовані на організацію процесу «навчання через дію».

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних матеріалів [55; 61; 66] свідчить про те, що партисипативні методи характеризуються:

- привабливістю;
- сприянням активній участі учнів при виконанні навчальних завдань;
- стимулюванням ініціативи;
- забезпеченням кращого отримання знань, умінь і навичок;
- впливом на критичне мислення учнів;
- розвитком відповідальності в учнів щодо розв'язання завдань;
- забезпеченням інтерактивного підходу до процесу навчання та оцінювання;
- організацією спільного навчання;
- обґрунтованістю дій учнів;
- підвищеною залученістю учасників освітнього процесу;
- кращим запам'ятовуванням завдяки постійному залученню учнів до обговорень;
- покращенням комунікативних навичок в учнів та формуванням у них впевненості щодо висловлення власних ідей;
- навчанням учнів спілкуватися один з одним.

Доцільно також звернути увагу на те, що методи партисипації разом з позитивними характеристиками, за переконанням фахівців, мають і певні недоліки, а саме:

- переважна орієнтація їх на учнів;
- виснажливість їх використання для учасників освітньої взаємодії;
- вимогливість дуже серйозної підготовки від учителя, проведення спеціальних заходів та використання великої кількості матеріалів;
- проведення класичного оцінювання;
- наявність не бажання з боку окремих учнів та вчителів щодо переходу від традиційних методів до партисипативних;
- можливість запровадження додаткових ресурсів – матеріалів, технологій тощо [47; 57; 60].

За слушною думкою С. Anderson [47], методи партисипації залучають учителів та учнів до освітнього процесу, сприяють їхній активній участі, а не пасивному сприйняттю інформації.

Методи партисипації використовуються для залучення учнів до співпраці і сприяють особистісному розвитку. На відміну від традиційних моделей освіти, партисипація робить акцент на взаємодії, дослідженні та спільному використанні знань.

За переконанням зарубіжних учених [47; 64; 70], ефективно використання методів партисипації передбачає: співпрацю (навчання відбувається через групову взаємодію і спільний досвід); рефлексію (учнів заохочують критично мислити та навчають як застосовувати отримані знання в їхньому житті); розширення можливостей (учасники освітнього процесу отримують контроль над своїм навчанням, що призводить до більшої мотивації та залученості).

Найбільш популярними методами партисипації фахівці вважають: спільне навчання (організація групових проєктів, взаємне навчання та мозковий штурм), досвідне навчання (стажування, симуляція та екскурсії), проєктне навчання [47; 60].

Зокрема, спільне навчання передбачає спільну роботу учнів над вирішенням проблем або аналізом певних завдань у невеликих групах. Зазначений метод сприяє розвитку в учнів комунікації та вміння працювати в команді.

Концепція досвідного навчання наголошує на необхідності навчання через досвід. Цей практичний підхід дозволяє учням застосовувати теоретичні знання в реальних ситуаціях, поглиблювати своє розуміння та вдосконалювати навички.

Проєктне навчання – це такий метод організації навчання, за яким учні беруть участь у складних реальних проєктах протягом тривалого періоду. Зазначений метод сприяє розвитку критичного мислення і формуванню

навичок вирішення проблем, водночас створюючи відчутні результати. Проектне навчання часто завершується презентаціями або виставками, що дозволяє демонструвати свою роботу, так і отримувати зворотний зв'язок.

Успішне використання методів партисипації в освітньому процесі пов'язане з чітким визначенням цілей навчання та створенням сприятливого середовища, яке спрямоване на активну співпрацю учасників освітнього процесу [47; 60].

Партисипативні методи сприяють переходу до організації навчання орієнтованого на учнів, вони передбачають активну роль як учителя, так і учнів під час освітнього процесу.

Вибір відповідних партисипативних методів пов'язаний з різними чинниками, такими як: кількість учнів у класі, технічні можливості, мотивація учнів до навчання, професійний рівень та досвід учителя, якість та доступність навчальних ресурсів і підручників [60].

Також варто зазначити, що для ефективної організації партисипативної взаємодії між учасниками освітнього процесу використовують працюючі загальновідомі методи навчання [50; 69]: дискусії та дебати (розвивають комунікацію і логіку); проектне навчання (здобувачі освіти вчаться через практику, створюючи спільні продукти); інтерактивні ігри (роблять навчання цікавим та динамічним); евристичні методи; створення ситуацій успіху; використання проблемних і пізнавальних завдань; впровадження інтерактивних технологій навчання; цифрових освітніх технологій; робота в мікрогрупах; інтерактивні презентації; ментальні карти; зворотний зв'язок, самоконтроль, самооцінка та саморегуляція (допомагають усвідомлювати власний прогрес). Зрозуміло, що завдяки регулярному використанню представлених методів та створенні відповідних умов, буде підвищуватися мотивація та інтерес до навчально-пізнавальної та практичної діяльності, розвиватися командна робота та успішна комунікація, відповідальність і

самостійність у здобутті знань, і як наслідок – глибоке й практичне засвоєння навчального матеріалу.

При взаємодії з учнями на уроці технології доцільно використовувати комбінацію різних партисипативних методів: групова робота, мозковий штурм, рольові та управлінські ігри (група отримує сценарій з ролями, учні розігрують обрану ситуацію та розглядають різні можливі підходи до вирішення проблем або непередбачених подій), тематичні дослідження, семінар (метод, спрямований на обговорення конкретних ситуацій та пошук можливих підходів до їх позитивного управління), метод акваріума (одна група учнів вирішує проблему, друга – спостерігає, а потім надає зворотний зв'язок), лабіринту (учні повинні розв'язати кілька завдань одночасно та визначити можливі наслідки одного з обраних варіантів вирішення інциденту) тощо.

Отже, більшість дослідників і фахівців-практиків визначають партисипативну взаємодію між вчителем та учнями під час урока технології як спільне прийняття і виконання рішень, надання можливості кожному учню бути активним на усіх етапах підготовки, прийняття, реалізації, контролю і оцінки рішення; ефективний діалог між вчителем та учнями, що побудований на паритетних засадах; досягнення згоди та консенсусу; активна позиція всіх учасників освітнього процесу; опора на вищі мотиви учнів – прагнення до причетності, визнання, самовираження.

Враховуючи вищеподане, ми визначили *умови* організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання, що передбачають:

1. Гуманістичну проблематизацію навчально-практичного змісту, що реалізується через інтеграцію системи фахових завдань та проблемних ситуацій, спрямованих на стимулювання критичного мислення та розвиток діяльнісної рефлексії.

2. Активізацію учнівського самовдосконалення, що забезпечується шляхом залучення здобувачів освіти до системної проєктної діяльності, яка формує здатність до автономного саморозвитку та генерації інноваційних практичних рішень.

3. Формування рефлексивно-емпатійного освітнього середовища для розвитку ефективної партнерської взаємодії, взаємоповаги та цілісного особистісного зростання учасників освітнього процесу, що сприяє підвищенню якості освітніх результатів та розвитку предметної компетентності.

Проаналізуємо особливості використання та шляхи реалізації партисипативної взаємодії між вчителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання у Криворізькому ліцеї № 77 Криворізької міської ради, що впроваджувалось під час особистого проходження виробничої педагогічної практики автором магістерського дослідження.

Аналіз зазначених уроків приводить до висновку, що реалізації партисипативної взаємодії в процесі навчальної діяльності здобувачів освіти сприяють такі методи та форми навчання: проблемні, дискусійні, мультимедійні уроки, семінарські та практичні заняття із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, тренінги, запровадження навчальних проєктів, дистанційне навчання з використанням e-Learning (ресурси мережі Інтернет та мультимедіа), технології так званого «перевернутого класу», інтерактивні методи, кейс-стаді та ін., які розвивають в учнів уміння працювати в команді, висувати мету, знаходити правильні шляхи її досягнення, дозволяють педагогічно доцільно організувати та спланувати діяльність у процесі виконання завдань.

Перелічені форми та методи сприяють підвищенню самооцінки та рівня мотивації учасників освітньої діяльності, дозволяють враховувати думку кожного здобувача при розв'язанні певної соціально значущої

проблеми, сприяють розвитку почуття особистісної гідності й відповідальності за досягнення кінцевого результату.

Оцінювання учнівства відбувається шляхом запровадження формувального контролю (самооцінювання, взаємооцінювання, спостереження вчителя за роботою учнів, використання технік зворотного зв'язку (наприклад, сигналів рукою, «1 хвилине есе», «дві зірки і побажання»), а також застосування онлайн-сервісів для опитувань і тестів (Kahoot, Triventy), портфоліо учнів та диференційованих завдань), у процесі поурочного вивчення теми здійснюється безперервно поточний контроль (усні опитування, дискусії, тестування, письмові роботи, практичні завдання, виконання домашніх завдань, використання карток, шкал та портфоліо результатів); підсумкового (тематичного, семестрового, річного) контролю, який проводиться як в усній, так і письмовій формах (залікові роботи), шляхом захисту портфоліо (включає як конспекти шкільних уроків, так і плани проведення просвітницьких заходів, підготовку тематичних презентацій Power-Point)), проведення тестування, перевірки практичних завдань.

Узагальнення вище наведених положень дало можливість визначити характерні шляхи реалізації, які властиві партисипативній взаємодії, у контексті організації педагогічної партисипації, між вчителем та учнями на уроках технології: уміння розв'язувати навчальні проблеми; прагнення до спільного прийняття та виконання рішень на принципах демократизму; діалогічна взаємодія учасників освітнього процесу, заснована на паритетних, гуманістичних засадах; зацікавленість усіх учасників освітнього процесу щодо досягнення консенсусу в процесі вирішення проблемних комунікативних ситуацій; моральна позиція учасників педагогічної взаємодії; відповідальність кожного учасника освітнього процесу за його результати.

Отже, реалізація партисипативної взаємодії між вчителем та учнями на уроках технології відбувається через дотримання визначених

взаємопов'язаних педагогічних умов, що є сукупністю наступних факторів: зміст, принципи, форми та методи навчання і виховання учнівської памолоді, запровадження певних форм контролю навчальних досягнень учнів.

Реалізація партисипативної взаємодії сприяє заохоченню здобувачів до навчальної діяльності, розвиває такі якості особистості як відповідальність, активність, креативність, уміння працювати в команді та приймати колективні рішення.

Висновки до розділу 1

Розгляд теоретичних основ проблеми організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання уможливив здійснити наступні висновки.

З'ясовано сутність поняття «партисипативність» як процес співпраці учасників у вирішенні важливих освітніх завдань, обговоренні певних проблем і ситуацій, прийнятті спільного рішення на підставі педагогічної взаємодії.

Встановлено, що поняття «партисипація» інтерпретується крізь призму таких ключових аспектів:

1. Альтернатива авторитарним моделям: партисипація виступає як протипага домінуванню влади та знеособленню, сприяючи утвердженню гідності й суб'єктності кожного учасника процесу.

2. Колективне прийняття рішень: вона передбачає демократичну процедуру, в якій усі сторони мають право голосу, а рішення формуються на основі консенсусу та взаємної відповідальності.

3. Інклюзивне вирішення проблем: участь усіх зацікавлених осіб у пошуку рішень забезпечує багатогранність підходів, підвищує ефективність процесу та зміцнює соціальну згуртованість.

Визначено суть партисипативного підходу в освітній діяльності як активну участь учнів, студентів, батьків, учителів, викладачів та інших учасників освітнього процесу у прийнятті важливих рішень, що стосуються навчання і викладання, освітнього середовища та стратегії розвитку закладу освіти.

До ключових ознак партисипативного підходу в освітньому процесі дослідники відносять такі положення:

1. Рівноправна комунікація між педагогами та здобувачами освіти, що базується на принципах діалогу, взаємної поваги та відкритості до співпраці.

2. Спільне формування та реалізація управлінських рішень усіма провідними суб'єктами освітнього середовища, що забезпечує баланс інтересів і відповідальності.

3. Добровільна участь і внутрішня мотивація кожного учасника, що сприяє активному залученню до процесів планування, оцінювання та вдосконалення освітньої діяльності.

4. Колективна відповідальність за результати освітнього процесу, яка передбачає розподіл обов'язків, підтримку ініціатив і спільне вирішення проблемних ситуацій.

Встановлено, що призначення інтегрованого навчання є у формуванні в учнів цілісних уявлень, систематизації знань, у різнобічному опануванні школярами базових понять, у створенні змісту з якісно новими інтегральними властивостями, розширенні простору діяльності учнів, в усуненні дублювання в програмах окремих предметів, скороченні обсягу навчального матеріалу.

Зазначено, що основною формою реалізації інтегрованого навчання учнів є інтегрований урок, який повинен мати свою мету, завдання та специфіку.

Розглянуто практичні методичні розробки, визначено тенденції, характерні для інтегрованих програм із навчання шкільних предметів, пов'язаних з інтегрованим навчанням учнів.

Визначено партисипативну взаємодію між учителем та учнями під час уроку технології як спільне прийняття і виконання рішень, надання можливості кожному учню бути активним на усіх етапах підготовки, прийняття, реалізації, контролю і оцінки рішення; ефективний діалог між учителем та учнями, що побудований на паритетних засадах; досягнення згоди та консенсусу; активна позиція всіх учасників освітнього процесу; опора на вищі мотиви учнів – прагнення до причетності, визнання, самовираження.

Встановлено, що здійснення партисипативної взаємодії у процесі викладання предмету «Технології» має специфіку змісту, форм, методів і є важливою частиною освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Зокрема, застосування партисипативних методів на уроках технології сприяє переходу взаємовідносин із категорії суб'єкт-об'єктних до суб'єкт-суб'єктних, де вчитель та учні виступають рівноправними учасниками освітнього процесу і відкриває великі можливості щодо реалізації учнівського потенціалу, включає різні заохочувальні прийоми та розвиває у вчителів необхідні навички.

Запропоновано взаємопов'язані умови організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання.

Здійснено аналіз особливостей використання та шляхів реалізації партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання у Криворізькому ліцеї № 77 Криворізької міської ради, що впроваджувалось під час особистого проходження виробничої педагогічної практики автором магістерського дослідження.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ МІЖ УЧИТЕЛЕМ ТА УЧНЯМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Методичні рекомендації щодо організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання

Враховуючи розглянуті у першому розділі магістерської роботи теоретичні основи досліджуваної проблеми, зазначимо, що педагогічну партисипацію у навчальному процесі розуміємо як сучасну демократичну форму співпраці між учителем та учнями, що ґрунтується на принципах партнерства, довіри, взаємної відповідальності та поваги. У старшій школі, зокрема, в межах інтегрованого курсу «Технології», такий підхід сприяє розвитку креативного мислення, формуванню життєвих компетентностей, розвитку комунікаційних навичок та здатності до самостійного прийняття рішень.

Метою даних методичних рекомендацій є надання вчителям технологій практичних орієнтирів ефективної організації педагогічної партисипації з учнями на уроках в умовах інтегрованого навчання, які розроблено на підґрунті офіційних документів: «Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти» (2020), Концепція «Нова українська школа» (2016), Концепція розвитку освіти України на період 2015 – 2025 рр.

Основними *завданнями* методичних рекомендацій є:

- створення умов для активної участі учнів у плануванні, організації та оцінюванні навчальної діяльності;
- формування партнерських стосунків між учителем і здобувачами освіти;

– забезпечення практичної спрямованості навчання через проєкту, дослідницьку та творчу діяльність в умовах інтегрованого навчання.

Вважаємо, що необхідним також є дотримання вчителем технологій основних *принципів педагогічної партисипації*:

- принцип рівноправності (визнання учнів активними співтворцями навчального процесу);
- принцип діалогу (забезпечення відкритого обміну думками та конструктивного зворотного зв'язку);
- принцип спільного прийняття рішень (залучення учнів до вибору тем, методів роботи, критеріїв оцінювання);
- принцип творчої самореалізації (надання учням можливості створювати власний освітній продукт);
- принцип рефлексивності (усвідомлення учасниками своїх дій, рішень і досягнень).

У процесі дослідження ми виокремили найбільш результативні форми та методи реалізації партисипативної взаємодії. У старшій школі реалізація партисипативного підходу може здійснюватися через різноманітні організаційні *форми*, що поєднують практичну діяльність і творчу взаємодію:

- колективне планування навчальної діяльності (спільне визначення тем, розподіл ролей, планування етапів виконання проєктів);
- проєктна діяльність (створення учнями матеріальних або цифрових продуктів, корисних для громади чи шкільного середовища);
- дизайн-мислення (дослідження проблем, пошук ідей, створення прототипів та їх апробація);
- коло ідей «World Café» (обговорення можливих рішень у форматі вільного спілкування);
- партисипативне оцінювання (спільне визначення критеріїв оцінки та взаємооцінювання результатів);

– цифрові інструменти для підтримки партисипативного навчання (використання сучасних цифрових сервісів дозволяє розширити можливості партисипативної взаємодії. Доцільно використовувати такі інструменти: Padlet, Miro, Jamboard – для спільного планування, обговорення та створення візуальних карт ідей; Canva, Tinkercad – для розробки макетів, ескізів і візуалізацій технологічних проєктів; Google Forms, Mentimeter – для проведення опитувань, збору рефлексії та оцінювання);

– роль учителя у партисипативному навчанні (вчитель у партисипативному підході виконує функцію фасилітатора, наставника та координатора. Він організовує освітнє середовище, у якому кожен учень може проявити ініціативу, несе спільну відповідальність за результати роботи та має можливість впливати на процес навчання. Вчитель заохочує діалог, підтримує атмосферу довіри, забезпечує умови для безпечного експериментування);

– оцінювання та рефлексія (оцінювання результатів навчальної діяльності у межах партисипативного підходу передбачає поєднання самооцінки, взаємооцінки та оцінки вчителя. Рекомендується застосовувати спільно створені рубрики оцінювання, рефлексивні щоденники та колективне обговорення досягнутих результатів);

– очікувані результати впровадження партисипативної взаємодії (зростання навчальної мотивації та залученості учнів; формування навичок співпраці, комунікації та критичного мислення; розвиток творчих і підприємницьких компетентностей; підвищення якості навчальних проєктів; формування відповідального ставлення до спільної діяльності).

Для ефективної організації партисипативної взаємодії між вчителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання варто систематично використовувати наступні дієві *форми* роботи: розробку сумісних проєктів, підготовку та проведення тематичних дебатів, круглих столів, організацію конкурсів, проблемних семінарів, діяльність творчих

лабораторій та рад з соціального партнерства, до складу яких входять як здобувачі освіти, так і представники різних структур та організацій.

Разом з тим, доцільним буде впровадження в навчально-пізнавальний процес на уроках технології таких методів навчання: дискусії та дебати; проєктне навчання; інтерактивні ігри; евристичні методи; створення ситуацій успіху; використання проблемних і пізнавальних завдань; впровадження інтерактивних технологій навчання; цифрових освітніх технологій; робота в мікрогрупах; інтерактивні презентації; ментальні карти; зворотний зв'язок, самоконтроль, самооцінка та саморегуляція.

Необхідно зазначити, що при взаємодії з учнями на уроці технології доцільно використовувати комбінацію різних партисипативних *методів*: групова робота, мозковий штурм, рольові та управлінські ігри, тематичні дослідження, семінар, метод акваріума, лабіринту тощо.

Усі вище викладені положення ми врахували при обґрунтуванні *умов* організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання:

- гуманістична проблематизація навчально-практичного змісту, що реалізується через інтеграцію системи фахових завдань та проблемних ситуацій, спрямованих на стимулювання критичного мислення та розвиток діяльнісної рефлексії;

- активізація професійного самовдосконалення, що забезпечується шляхом залучення здобувачів освіти до системної проєктної діяльності, яка формує здатність до автономного саморозвитку та генерації інноваційних практичних рішень;

- формування рефлексивно-емпатійного освітнього середовища для розвитку ефективної партнерської взаємодії, взаємоповаги та цілісного особистісного зростання учасників освітнього процесу, що сприяє підвищенню якості освітніх результатів та розвитку предметної компетентності.

Для забезпечення успішної практичної реалізації запропонованих умов організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання, необхідно розглянути потенційні можливості навчальної програми для 10–11 класів ЗЗСО «Технології (рівень стандарту)» [35].

Означена вище навчальна програма для 10–11 класів ЗЗСО «Технології (рівень стандарту)» передбачає, що основною метою технологічної освіти учнів старшої школи має стати не сума знань про певну технологію чи наперед визначені способи діяльності, а формування в учнів здатності до самостійного конструювання цих знань і способів діяльності через призму їх особистісних якостей, життєвих та професійно-зорієнтованих намірів. Так, у програмі підкреслюється стрімкий розвиток технологій, заміна традиційних способів діяльності на способи мислення, уміння виявляти творчість та ініціативу у нових умовах, оцінювати ризики та брати відповідальність за прийняті рішення.

Ці положення, на наш погляд, створюють досить сприятливе поле для організації партисипативної взаємодії, адже спрямовані на активність учня, його ініціативу, творчість, вибір і самостійність. Разом з тим, ми вбачаємо потенціал для розвитку партисипативної взаємодії здобувачів освіти у таких аспектах програми:

- активність і вибір учня (програма наголошує на самостійному конструюванні знань та способів діяльності. Це означає, що учень не просто виконує завдання, що видав вчитель, а має можливість вибирати, моделювати, експериментувати, саме це створює основу, щоб учитель не виступав лише транслятором знань, а фасилітував процес, пропонуючи варіанти, а учні – обирали або навіть формулювали завдання. Наприклад, під час виконання самостійного творчого проєкту, учні можуть обирати матеріал, спосіб технологічної обробки, призначення виробу – вчитель на цьому етапі проводить консультацію, разом із учнями формує етапи роботи);

– творчість, ініціатива, відповідальність (у профільному варіанті чітко вказано на розвиток ініціативи, творчості, оцінювання ризиків і прийняття рішень. Це безпосередньо корелює з партисипативною моделлю, де учні стають співавторами освітнього процесу. Вчитель може створити умови, коли учні пропонують ідеї проєктів, обговорюють, як їх реалізувати, які матеріали обрати, які технології застосувати – не лише виконують інструкцію. Це укріплює відчуття співвласності над навчальним процесом);

– проєктна діяльність (програма згадує, що провідною умовою є проєктна діяльність учнів як практика особистісно-орієнтованого навчання, що дозволяє вчителю організувати навчання, що спрямоване на розв’язання учнями життєво- і професійно-значущого практичного завдання. Тобто, проєкти – це ідеальний «інструмент» для партисипації: вони дозволяють учням спільно планувати, приймати рішення, реалізовувати, оцінювати свої результати. Вчитель у цьому контексті переходить у роль консультанта, координатора, фасилітатора. Наприклад: проєкт «Створення мінімального виробу для шкільної майстерні» – учні вибирають функцію виробу, розробляють ідею, створюють макет, обговорюють з вчителем, виконують, оцінюють);

– орієнтація на життєві та професійно-значущі завдання (зміст програми орієнтований не тільки на технічні навички, а й на життєві, професійні компетентності. Це відкриває можливість включати учнів у задачі, які мають сенс для них, їхнього оточення, громади. Така орієнтація мотивує учнів, робить їхню діяльність значущою, що дуже важливо для партисипації, бо учень має відчувати, коли його внесок важливий. Вчитель може залучати учнів до вибору теми, що реально стосується їхнього шкільного чи місцевого середовища (наприклад: дизайн-виріб для шкільної майстерні, еко-продукт, виріб для громади), що посилює свідому мотивацію.

Вважаємо за необхідне розглянути потенційні виклики при підготовці до уроків технології та цілеспрямованої роботи вчителя з організації педагогічної партисипації в умовах інтегрованого навчання:

- структура програми і часові рамки (будь-яка програма має обмежений обсяг годин і чітко визначені теми, зміст. Якщо часу мало – може бути спокуса «прогнати» теми традиційно, без створення простору для ініціативи і вибору учнів. Тому для партисипації потрібно ретельно планувати час, залишаючи місце для вибору, обговорення, рефлексії, а не лише виконання. Учитель повинен бути гнучким у побудові уроків, можливо зменшувати об'єм «лекційної» частини для збільшення активних етапів;

- навички та культура роботи в режимі партисипації (учні та вчителі можуть бути не готові до того, що учень має ініціативу і вплив на процес. Необхідне відповідне виховання культури спільної роботи, партнерства, довіри тощо);

- учитель має створити середовище, де учні справді відчують, що можуть пропонувати, впливати, робити вибір, а не лише виконувати. Це може потребувати зміни ролі вчителя і перегляду звичних методів. Також треба на початку теми провести обговорення з учнями: що ми будемо робити, як будемо працювати, які ролі, яка відповідальність – це закладає партнерство);

- оцінювання (програма акцентує на здатності діяти, приймати рішення, творити. Але традиційні форми оцінювання (тести, контрольні) можуть зменшувати можливість для учнівської ініціативи. Тому важливо адаптувати оцінювання: створювати спільні рубрики, залучати самооцінку і взаємооцінку учнів, давати вибір варіантів робіт, відгуків, критеріїв. Виклик – змінити підхід оцінювання разом із зміною методики);

- ресурси та матеріально-технічне забезпечення (проектна діяльність, вибір, самостійність потребують матеріалів, можливостей для експерименту, простору. Якщо ресурсів обмаль – може бути складніше реалізувати

партисипативну модель. Вчитель повинен планувати так, щоб матеріали були доступні, або включати етапи пошуку ресурсів, планування бюджету, альтернативні матеріали – це може стати частиною учнівської ініціативи.

Виходячи з наведених викликів, можемо рекомендувати вчителям технологій такий алгоритм дій:

- спільне планування теми (на початку кожної теми провести урок-мозковий штурм: разом з учнями обговорити можливі проєкти, теми, способи реалізації. Можна запропонувати учням перелік варіантів, але надати можливість взяти власну ідею; вчитель разом з учнями складає план роботи, розподіляє ролі, але з гнучкістю: можлива зміна за ініціативою учнів);

- проєктно-орієнтовані завдання (використання проєктів як основний формат: наприклад, створення виробу, моделі, ескізу, дослідження проблеми та її технологічного вирішення; учні самостійно здійснюють вибір: матеріал, технологія, призначення виробу, спосіб презентації; вчитель виступає фасилітатором: навчає методам проєктування, допомагає вибору, дає зворотний зв'язок, але не диктує кожен крок);

- методи, що підтримують взаємодію («World Café», групові обговорення, сесії ідей для генерації ідей учнями; взаємооцінка: учні оцінюють роботи інших груп або однокласників за заданими критеріями; рефлексія: після виконання проєкту учні обговорюють, що вдалося чи не вдалося, що б вони змінили разом з учителем);

- спільне формування критеріїв оцінювання (на початку теми разом із учнями вчитель обговорює, за якими критеріями буде оцінюватися проєкт; складання рубрики, де будуть враховані: інноваційність, функціональність, самостійність, колаборація, екологічність, презентація; надання можливості учням внести свої пропозиції до критеріїв – це підвищує відповідальність і залученість);

- забезпечення ресурсів, простору для вибору (підготовка базових матеріалів, але учням пропонується вибір: вид матеріалу, спосіб обробки,

декор тощо); заохочення учнів шукати альтернативні матеріали, власні ідеї – вчитель оцінює не лише якість виробу, а й процес вибору та експерименту);

– підтримка ініціативи та творчості (заохочення учнів подавати проекти «з власної ідеї» – можливо, тематично пов’язані з їхніми інтересами, хобі, суспільним контекстом; учитель може мати «банк ідей», але також стимулювати учнів додавати власні варіанти; важливо створити атмосферу: «тут можна помилятися», «тут можна спробувати нове», «тут твоє слово важливе»).

Таким чином, можемо зробити висновок: навчальна програма для 10–11 класів ЗЗСО «Технології (рівень стандарту)» має достатній технологічний, методичний і змістовий простір (ключові елементи – робота із вибором, проектами, ініціативою, творчістю, які безумовно створюють сприятливі умови) для ефективності забезпечення практичної реалізації умов організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в умовах інтегрованого навчання.

До того ж реалізація педагогічних умов потребує свідомого планування і з боку вчителя: виділення часу для вибору й обговорення, формування культури партнерства, адаптації оцінювання, створення умов для ініціативи та експерименту. Якщо ці аспекти опрацьовані, то предмет «Технології» може стати яскравим майданчиком для справжньої співпраці та розвитку компетентностей учнів.

Представлені методичні рекомендації ми будемо використовувати на інтегрованих уроках технології акцентуючи увагу на організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями у наступних параграфах нашого магістерського дослідження. У процесі дослідно-експериментальної роботи плануємо перевірити ефективність практичної реалізації зазначених педагогічних умов.

2.2. Досвід застосування умов та методів організації педагогічної партисипації на уроках технології в умовах інтегрованого навчання на прикладі вивчення навчального модулю «Дизайн предметів інтер'єру», 10 клас

Виокремлені в нашій магістерській роботі педагогічні умови, оптимальні методи, прийоми, форми та методичні рекомендації для успішної організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями в умовах інтегрованого навчання ми застосовували у навчально-пізнавальному процесі на уроках технології, керуючись навчальною програмою для 10–11 класів ЗЗСО «Технології (рівень стандарту)» (див. Додаток Д).

Ми розробили *план-конспект інтегрованого уроку технології* для 10 класу на прикладі вивчення навчального модулю «Дизайн предметів інтер'єру» за підручником для 10–11 класів ЗЗСО «Технології (рівень стандарту)» І. Ю. Ходзицької та ін. [36].

Тема: «Загальні відомості про дизайн. Розробка дизайну предметів інтер'єру».

Мета: *навчальна* – ознайомити учнів із поняттям «дизайн», його функцією в житті та матеріальній культурі. Розкрити напрямок «дизайн предметів інтер'єру». Розвинути вміння аналізувати предмет інтер'єру з точки зору функціональності, естетики, ергономіки. Стимулювати творче мислення та просторове уявлення у процесі педагогічної партисипації;

розвивальна – сприяти розвитку креативності, критичного мислення й уяви учнів; формувати вміння; аналізувати, порівнювати та узагальнювати отримані знання; виховувати здатність до самостійних висновків, самоконтролю й конструктивної партисипативної взаємодії з однокласниками;

виховна – на підґрунті партисипативності: формувати в учнів естетичні почуття, розуміння краси у функціональності предметів повсякденного

середовища; виховувати прагнення до гармонії, охайності, порядку й комфорту в навколишньому просторі; сприяти розвитку екологічної свідомості, відповідального ставлення до використання матеріалів, ресурсів і предметів побуту; формувати почуття відповідальності за створення естетично привабливого, зручного та безпечного середовища в домі, школі, громадських просторах; виховувати повагу до праці дизайнерів і майстрів, які створюють комфорт та естетику нашого життя.

Обладнання та наочність: мультимедійний проєктор, презентація, фото предметів інтер'єру, аркуші А3, олівці, підручник.

Основні поняття: дизайн, напрями та стилі дизайну, дизайн предметів інтер'єру, критерії оцінки дизайну, ескіз-нарис простого предмета інтер'єру.

Тип уроку: інтегрований (зв'язок з іншими предметами: історією, образотворчим мистецтвом тощо), інтерактивний, комбінований.

Хід заняття:

I. Організаційний момент.

Привітання вчителя з учнями, перевірка присутності на уроці, повідомлення теми, мети і завдання уроку.

II. Актуалізація опорних знань і життєвого досвіду учнів (мозковий штурм).

Вчитель пропонує учням пригадати знання, отримані на попередніх уроках та відповісти на проблемні питання:

- чи може красивий предмет бути незручним? А зручний – некрасивим?
- як би ви визначили головну мету дизайну предметів інтер'єру – зробити речі гарними чи зручними?
- уявіть, що ви – дизайнер вашої кімнати: які три предмети ви змінили б першими і чому?
- як сучасні технології впливають на створення предметів інтер'єру?
- які матеріали ви вважаєте екологічними для оформлення інтер'єру?

Перевірка домашнього завдання: учні напередодні уроку отримали завдання створити інформаційний проєкт (робота у групі, клас розподілено на 4 групи, кожна захищає груповий проєкт) на теми:

1. «Професія дизайнера: хто він, які навички потрібні, де можна навчатися».
2. «Сучасні технології в дизайні предметів інтер'єру».
3. «Еко-дизайн: як зробити побут екологічним і гармонійним».
4. «Дизайн майбутнього: штучний інтелект і 3D-моделювання у побуті».

III. Мотивація навчальної діяльності.

Слово вчителя: «Що ви бачите, коли заходите до своєї кімнати? Меблі, освітлення, кольори, речі, які вас оточують. Чи замислювалися ви, хто і як вирішив, що саме ці предмети мають таку форму, колір і розташування? Ми щодня користуємося предметами, створеними дизайнерами. Адже дизайн – це мистецтво творити простір навколо себе. Сьогодні ми дізнаємося, як дизайн впливає на комфорт і настрій людини – і спробуємо себе в ролі дизайнерів. Тобто сьогодні на уроці ви самі станете тими, хто придумує, як зробити речі не лише зручними, але й гарними».

IV. Викладення нового матеріалу.

Вчитель демонструє учням мультимедійну презентацію та супроводжує її розповіддю з елементами пошукової бесіди за підручником для 10–11 класів ЗЗСО «Технології (рівень стандарту)» І. Ю. Ходзицької та ін. [36, с. 6–15].

Питання до обговорення після перегляду презентації та засвоєння отриманих знань. Клас розподіляється на дві групи, кожна отримує по три питання та здійснюють взаємооцінювання:

Питання для групи 1	Питання для групи 2
1. Поясніть, чим відрізняється художнє оформлення інтер'єру від його дизайну? 2. Як колір, освітлення та форма предметів впливають на сприйняття простору? 3. Як можна за допомогою меблів та освітлення візуально збільшити простір кімнати?	1. Які матеріали найчастіше використовуються у сучасному дизайні інтер'єру? 2. Наведіть приклади поєднання стилів у сучасних інтер'єрах. 3. Як традиційна українська культура вплинула на дизайн житла?

Перегляд навчального відеороліка «Український етнічний стиль в інтер'єрі». *Творче завдання* для двох груп учнів:

Завдання для групи 1 «Дослідники українського стилю»	Завдання для групи 2 «Дизайнери майбутнього»
1. Проаналізуйте побачене у відео: – які елементи інтер'єру є традиційними для українського етнічного стилю? – які матеріали, кольори та орнаменти використовуються найчастіше? 2. Створіть інфографіку або міні-постер (на папері чи в Canva), що показує ключові риси українського етностилю. – назва: «ДНК українського інтер'єру»; – включіть короткі описи, зображення або ескізи предметів (рушник, глечик, дерев'яні меблі, піч, лляний текстиль тощо). 3. Підготуйте коротку усну доповідь з висновками: – як український стиль поєднує красу та функціональність?	1. Розробіть ескіз або колаж інтер'єру сучасної кімнати, у якому використано елементи українського етнічного стилю. – оберіть тип приміщення (спальня, вітальня, кухня тощо); – продумайте кольорову гаму, оздоблення, меблі, текстиль. 2. Поясніть свої дизайнерські рішення: – які саме традиційні елементи ви використали? – як вони гармонійно поєднуються із сучасними деталями? 3. Назвіть свій проєкт (наприклад, «Модерн із душею України» або «Сучасна оселя з національним характером»): – зробіть коротке усне обґрунтування свого дизайну.

Проблемне питання після перегляду відеороліка для всіх учнів класу:

– які стилі дизайну предметів інтер'єру є у вашому власному помешканні? Відповідь супроводити конкретними прикладами.

Підсумкові питання та обговорення після перегляду презентації вчителя та навчального відеороліка:

1. Що таке дизайн?
2. У чому полягає головна мета дизайну предметів інтер'єру?
3. Які принципи дизайну інтер'єру ти знаєш (пропорційність, гармонія, баланс тощо)?

4. Що таке ергономіка і яку роль вона відіграє в оформленні інтер'єру
5. Які елементи входять до складу інтер'єру?
6. Назвіть відомі стилі інтер'єру.

V. Закріплення нового матеріалу.

Колективний діалог вчителя з учнями щодо отриманих нових знань, обмін враженнями та власними думками після перегляду презентації та навчального відеороліка. Організація та підготовка учнів до практичної роботи.

VI. Практична робота «Розробка дизайну предметів інтер'єру».

Мета роботи: ознайомитися з етапами створення дизайну предметів інтер'єру; розвинути естетичне мислення, відчуття стилю, гармонії кольору та форми; навчитися поєднувати практичність і художню виразність у власних дизайнерських рішеннях.

Обладнання та матеріали: папір, аркуші А3, олівці, фломастери, кольорові олівці, лінійка, клей, журнали для колажу, зразки тканин, або комп'ютер/планшет для створення цифрового ескізу.

Хід роботи:

1. Оберіть об'єкт дизайну (або свій варіант): настільна лампа, подушка, годинник, полиця, журнальний столик, стілець або інше.
2. Опишіть ідею проєкту:
 - яке призначення цього предмета?
 - у якому стилі він виконаний (сучасний, етнічний, еко, мінімалізм тощо)?
 - які матеріали ти пропонуєш використати?
 - яка кольорова гама?
3. Створіть ескіз або колаж.
4. Обґрунтування дизайнерського рішення:
 - чому ти обрав/обрала саме такий дизайн?
 - як твій предмет поєднує красу й зручність?

– які українські мотиви або традиційні елементи можна застосувати?

Вчитель у процесі партисипативної взаємодії разом з учнями здійснюють самооцінювання, взаємооцінювання результатів практичної роботи.

VII. Рефлексія. Підведення підсумків.

1. Які нові знання ви отримали на уроці, що вас найбільше вразило і чому?

2. Які практичні завдання уроку найбільше сподобалися і чому?

VIII. Домашнє завдання.

Підготувати творчий проєкт з презентацією на тему «Дизайн інтер'єру моєї кімнати (ескіз, колаж, 3D-модель)», «Сучасна вітальня в українському етнічному стилі», «Екоінтер'єр: житловий простір із натуральних матеріалів», «Кімната майбутнього – як зміниться житло через 20 років» (вільний вибір).

2.3. Узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи

Дослідно-експериментальну роботу було організовано і проведено під час проходження виробничої педагогічної практики у Криворізькому ліцеї № 77 Криворізької міської ради, до педагогічного експерименту залучено 48 здобувачів освіти: 10-А клас (23 учня) та 10-Б клас (25 учнів). 10-А клас визначено експериментальним, а 10-Б відповідно контрольним.

Перед початком експериментальної перевірки педагогічних умов, у процесі навчальної діяльності на уроках технології, ми здійснили діагностику наявного рівня організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями в умовах інтегрованого навчання в 10-х класах за допомогою діагностичних вимірювань у формі анкетування: «Наявність бажання оволодіти засобами, що сприяють встановленню емоційно-психологічного контакту з учнями» А. Зайцевої [9, с. 466], «Про ставлення вчителя до учня та про ставлення учня до вчителя» З. Ковальчук [10, с. 168–172], «Анкети для школярів № 1–6»

О. Кайріс [11, с. 134–137], що наведено дослідницями у своїх дисертаційних роботах. Після використання представлених вище діагностичних вимірювань та обробки отриманих даних ми одержали наступні результати (табл. 1., рис. 1.):

Таблиця 1.

**Рівень організації педагогічної партисипації між учителем та учнями
в умовах інтегрованого навчання до експерименту
(в експериментальному та контрольному класах)**

Рівні організації педагогічної партисипації	10 класи	
	10-А (23 учнів)	10-Б (25 учнів)
Достатній рівень (%)	19%	18%
Середній рівень (%)	74%	79%
Низький рівень (%)	7%	6%

Рис. 1. Рівень організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в умовах інтегрованого навчання до експерименту (в експериментальному та контрольному класах)

Протягом восьми тижнів під час виробничої педагогічної практики у процесі вивчення учнями предмету «Технології» в 10-А (експериментальному) класі ми застосовували визначені вище педагогічні умови та використовували оптимальні методи, форми, прийоми й враховували розроблені методичні рекомендації для досягнення мети дослідження. Організація навчання на уроках технології у 10-Б класі (контрольному) відбувалося традиційно.

Після чого, ми перевірили динаміку рівнів організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями в умовах інтегрованого навчання,

застосувавши ті самі діагностичні вимірювання. Згідно обробки отриманих даних узагальнення результатів подано у таблиці 2, рис. 2.

Таблиця 2.

Динаміка рівнів організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в умовах інтегрованого навчання до та після експерименту

Рівні організації педагогічної партисипації	10 класи			
	До експерименту		Після експерименту	
	10-А клас (експерим.)	10-Б клас (контрол.)	10-А клас (експерим.)	10-Б клас (контрол.)
Достатній рівень (%)	19%	18%	45%	25%
Середній рівень (%)	74%	79%	52%	69%
Низький рівень (%)	7%	6%	3%	6%

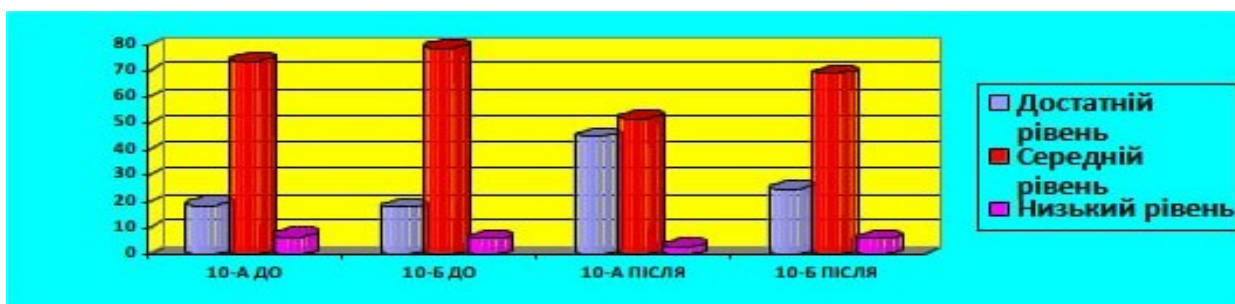

Рис. 2. Динаміка рівнів організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в умовах інтегрованого навчання до та після експерименту

Як переконливо свідчать одержані результати, наша експериментальна робота з організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання дійсно ефективна.

Впродовж всього терміну виробничої педагогічної практики (8 тижнів) ми застосовували в освітньому процесі педагогічні умови та комплекс навчально-методичних інструментів з організації педагогічної партисипації під час навчальної діяльності на уроках технології в 10-х класах. Ми використовували діагностичні вимірювання з метою з'ясування наявного рівня організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання в 10-А та 10-Б класах до та після експерименту.

Узагальнення результатів дозволяє зробити такі висновки: в експериментальному 10-А класі низький рівень організації педагогічної партисипації знизився з 7% до 3%; середній рівень знизився з 74% до 52%; достатній рівень підвищився з 19% до 45%.

Відповідно у контрольному 10-Б класі, де процес навчання на уроках технології було організовано традиційно, теж відбулися позитивні зміни, проте, не такі вагомі, як в експериментальному 10-А класі. Так, в контрольному 10-Б класі низький рівень організації педагогічної партисипації залишився без змін (6%); середній рівень знизився з 79% до 69%; достатній рівень підвищився з 18% до 25%.

Отже, застосування в навчально-пізнавальний процес на уроках технології в 10-х класах в Криворізькому ліцеї № 77 Криворізької міської ради запропонованих нами педагогічних умов, методів, форм, прийомів та методичних рекомендацій щодо успішної організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями в умовах інтегрованого навчання, було дійсно результативним, що підтвердилося отриманими експериментальними даними.

Таким чином, можемо зазначити, що ефективне застосування визначених педагогічних умов, а також різноманітних методів, прийомів і форм організації педагогічної партисипації між вчителем та учнями в умовах інтегрованого навчання, зокрема, дискусій і дебатів, проєктного навчання, інтерактивних ігор, евристичних методів, створення ситуацій успіху, використання проблемних і пізнавальних завдань, упровадження інтерактивних та цифрових освітніх технологій, роботи в мікрогрупах, парах і командах, проведення інтерактивних презентацій, побудови ментальних карт, а також реалізації зворотного зв'язку, самоконтролю і самооцінки — сприяє якісним показникам партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології і стимулює їх до подальшого професійного саморозвитку та самоосвіти.

Висновки до розділу 2

Реалізація практики організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання надала можливість зробити конкретні висновки.

Запропоновано методичні рекомендації, метою яких є надання вчителям технологій ЗЗСО практичних орієнтирів ефективної організації педагогічної партисипації з учнями на уроках в умовах інтегрованого навчання.

Визначено головні завдання методичних рекомендацій:

- створення умов для активної участі учнів у плануванні, організації та оцінюванні навчальної діяльності;
- формування партнерських стосунків між учителем і здобувачами освіти;
- забезпечення практичної спрямованості навчання через проєктну, дослідницьку та творчу діяльність в умовах інтегрованого навчання.

Наголошено на дотриманні вчителем технологій основних *принципів педагогічної партисипації*:

- принцип рівноправності;
- принцип діалогу;
- принцип спільного прийняття рішень;
- принцип творчої самореалізації;
- принцип рефлексивності.

Для забезпечення успішної практичної реалізації запропонованих педагогічних умов розглянуто потенційні можливості навчальної програми для 10–11 класів ЗЗСО «Технології (рівень стандарту)».

Зазначено, що навчальна програма має достатній технологічний, методичний і змістовий простір для ефективності забезпечення практичної

реалізації умов організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в умовах інтегрованого навчання.

Розроблено план-конспект інтегрованого уроку технології для 10 класу на прикладі вивчення навчального модулю «Дизайн предметів інтер'єру» за підручником для 10–11 класів ЗЗСО «Технології (рівень стандарту)» І. Ю. Ходзицької та ін.

Визначено тему, мету, обладнання та наочність, основні поняття, тип уроку, хід заняття (організаційний момент, актуалізація опорних знань і життєвого досвіду учнів, мотивація навчальної діяльності, викладення нового матеріалу, закріплення нового матеріалу, практична робота «Розробка дизайну предметів інтер'єру», рефлексія та підведення підсумків, домашнє завдання).

Організовано і проведено педагогічний експеримент у формі експериментальної перевірки умов організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в умовах інтегрованого навчання, під час проходження виробничої педагогічної практики у Криворізькому ліцеї № 77 Криворізької міської ради.

Здійснено діагностику, за допомогою діагностичних вимірювань у формі анкетування, рівнів організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в умовах інтегрованого навчання на початку і наприкінці експерименту. Одержано результати, які переконливо свідчать – наша експериментальна робота з організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання дійсно ефективна, що підтвердилося отриманими експериментальними даними.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтвердило основні положення висунутої гіпотези та дало підстави сформулювати висновки відповідно до поставлених завдань:

1. Уточнено термінологічне поле дослідження та з'ясовано суть партисипативного підходу в освіті.

Встановлено, що *партисипативність* – це процес співпраці учасників у вирішенні важливих освітніх завдань, обговоренні певних проблем і ситуацій, прийнятті спільного рішення на підставі педагогічної взаємодії.

Виявлено, що поняття «*партисипація*» інтерпретується крізь призму таких ключових аспектів: альтернатива авторитарним моделям, колективне прийняття рішень, інклюзивне вирішення проблем.

Визначено суть *партисипативного підходу* в освітній діяльності як активну участь учнів, студентів, батьків, учителів, викладачів та інших учасників освітнього процесу у прийнятті важливих рішень, що стосуються навчання і викладання, освітнього середовища та стратегії розвитку закладу освіти.

До ключових ознак партисипативного підходу в освітньому процесі дослідники відносять такі положення: рівноправна комунікація між педагогами та здобувачами освіти, спільне формування та реалізація управлінських рішень усіма провідними суб'єктами освітнього середовища, добровільна участь і внутрішня мотивація кожного учасника, колективна відповідальність за результати освітнього процесу.

2. Визначено особливості інтегрованого навчання в освітньому процесі.

Встановлено, що *завданням інтегрованого навчання* є формування в учнів цілісних уявлень, систематизації знань, у різнобічному опануванні школярами базових понять, у створенні змісту з якісно новими інтегральними властивостями, розширенні простору діяльності учнів, в

усуненні дублювання в програмах окремих предметів, скороченні обсягу навчального матеріалу.

Зазначено, що основною формою реалізації інтегрованого навчання учнів є *інтегрований урок*, який повинен мати свою мету, завдання та специфіку.

Розглянуто практичні методичні розробки, визначено тенденції, характерні для інтегрованих програм із навчання шкільних предметів, пов'язаних з інтегрованим навчанням учнів.

3. Обґрунтовано шляхи реалізації партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології; розроблено методичне забезпечення організації педагогічної партисипації між учасниками освітнього процесу в умовах інтегрованого навчання.

3.1. Встановлено, що здійснення партисипативної взаємодії у процесі викладання предмету «Технології» має специфіку змісту, форм, методів і є важливою частиною освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти.

Запропоновано взаємопов'язані умови організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання.

Здійснено аналіз особливостей використання та шляхів реалізації партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання під час проходження виробничої педагогічної практики у Криворізькому ліцеї № 77 Криворізької міської ради.

3.2. Запропоновано методичні рекомендації щодо організації педагогічної партисипації між учителем та учнями на уроках технології в умовах інтегрованого навчання, визначено мету та головні завдання, наголошено на дотриманні вчителем технологій основних принципів педагогічної партисипації.

Розроблено план-конспект інтегрованого уроку технології для 10 класу на прикладі вивчення навчального модулю «Дизайн предметів інтер'єру»,

визначено тему, мету, обладнання та наочність, основні поняття, тип уроку та хід заняття.

4. Проаналізовано та узагальнено результати педагогічного експерименту.

Експериментально доведено ефективність теоретично обґрунтованих умов та методів організації педагогічної партисипації між учителем та учнями в умовах інтегрованого навчання, реалізація яких суттєво вплинула на рівень організації відповідної якості учасників освітнього процесу в експериментальному класі, порівняно з контрольним класом. Так, в експериментальному класі достатній рівень організації педагогічної партисипації підвищився на 26%, у контрольному класі достатній рівень такого процесу підвищився тільки на 7%; водночас низький рівень організації педагогічної партисипації в експериментальному класі знизився на 4%, у контрольному – залишився без змін.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми, що розглянуто. Перспективою подальшого наукового пошуку є питання вдосконалення навчально-методичного забезпечення та розробки методики у межах вказаного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Велитченко Л. К. Психологічні основи педагогічної взаємодії. *Дис. д-ра психол. наук*. Київ, 2006. 508 с.
- 1.Гавран І. А. Формування педагогічної емпатії студентів інститутів мистецтв як засіб оптимізації процесу навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти*. 2015. Вип. 19. С. 23–28.
- 2.Гадецький М. В., Гульбс О. А., Журавльова Т. І. Психолого-педагогічна підтримка навчально-виховного процесу: навч. посібник. Харків : Вид. група “РА – Каравела”, 2000. 228 с.
- 3.Гриньова М. В. Партисипативний підхід до виховання лідерів : реалії та перспективи шкільної практики. *Наша школа: науково-практичні студії*. 2023. № 1(1). С. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.61339/2786-6947.2023.1>
- 4.Данько Н. Педагогічні умови інтегрованого навчання музики молодших школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 9(43). С. 3–13.
- 5.Жуков В. П. Суть інтегрованого навчання школярів предметів мистецького циклу. *Педагогіка та психологія*. 2017. Вип. 57. С. 54–62.
- 6.Жуков В. П., Попова О. В. Партисипативний підхід до формування моральної позиції майбутнього вчителя. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2022. № 58, 28–40. DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2022.58.03>
- 7.Загальна психологія : навч. посіб. / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. Київ : А.П.Н., 1999. 463 с.
- 8.Зайцева А. В. Методична система формування художньо-комунікативної культури майбутнього вчителя музики. *Дис. докт. пед. наук*. Київ, 2017. 532 с.

- 9.Кайріс О. Д. Розвиток емпатії у професійному становленні студентів вищих навчальних закладів. *Дис. канд. психол. наук.* Київ, 2002. 197 с.
- 10.Ковальчук З. Я. Психологічний аналіз міжособистісної взаємодії вчителя із старшокласниками. *Дис. канд. психол. наук.* Київ, 2006. 172 с.
- 11.Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- 12.Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання : навч. посібник. Харків : *ОБС*, 2002. 400 с.
- 13.Мельник С. А. Інтегрований урок як засіб формування загальнокультурної компетентності учнів основної школи. *Дис. канд. пед. наук.* Харків, 2010. 226 с.
- 14.Муковіз О. П. Особливості та перспективи упровадження партисипативного підходу в освіті. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2023. № 35. 84–93. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-35-84-93>
- 15.Надутенко О. Інтегративний підхід до формування художньої культури школярів засобами музичного мистецтва. *Vzdelávanie a spoločnosť : medzinárodný nekonferenčný zborník* / R. Bernátová, T. Nestorenko (eds.) . 2016. URL: <https://elibrary.pulib.sk/elpub/view/isbn/9788055517124>
- 16.Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Київ : *Кондор*, 2015. 469 с.
- 17.Пастушенко Л. А. Принцип інтеграції у формуванні професійної компетентності учителя музики. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2013. № 1. С. 203–206.
- 18.Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюна. Київ : *Вища школа*, 1997. 349 с.
- 19.Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології : інтерактивний підручник. Київ : *Видавничий Дім «Слово»*, 2004. 616 с.
- 20.Попова О. В., Жуков В. П. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до організації інтегрованого навчання учнів : монографія. Харків :

- ХНПУ імені Г. С. Сковороди*, 2022. 320 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7285>
- 21.Попова О. В., Жуков В. П. «Педагогічне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів до виховання толерантності школярів». *Теорія та методика навчання та виховання*. 2020. Вип. 49. С. 67–79. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2020.49.06>
- 22.Попова О. В., Цапко А. М. Обґрунтування змісту етапів технології підготовки майбутніх учителів до педагогічної фасилітації у професійній діяльності. *Педагогічні науки*. 2020. Вип. 93. С. 117–122.
- 23.Радкіна В. Ф. Інтегративний підхід як принцип організації професійної підготовки майбутніх учителів. *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2005. № 21. С. 61–64.
- 24.Ратко М. В. Впровадження інтегративного навчання в галузь художньої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2004. Вип. 3. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/4/visnuk_16.pdf
- 25.Семиченко В. А. Психологічна структура педагогічної діяльності. Ч. 2 / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк. Київ : *КНУ*, 2001. 230 с.
- 26.Сергеева В. Педагогічна комунікативна взаємодія в системі «учитель – учні» та її виховна цінність в умовах спільної творчої діяльності. *Педагогічний часопис Волині*. 2015. № 1. С. 57–63.
- 27.Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник. Київ : *Міленіум*, 2006. 344 с.
- 28.Сімакова Ю. С. Партисипативне управління як один із найперспективніших напрямків у теорії та практиці управління [Електронний ресурс]. URL: <http://www.drohobych.net/2010/pdf>
- 29.Сінопальнікова Н. М. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до застосування інтегрованих форм організації навчального процесу в початковій школі. *Дис. канд. пед. наук*. Харків, 2010. 247 с.

- 30.Стріхар О. І. Основні принципи інтеграції в освітньому процесі навчання музичному мистецтву. *Наукові записки Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки..* Миколаїв : Микол. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського, 2017. Вип. 157. С. 23–29.
- 31.Стріхар О. І. Теоретико-методичні засади підготовки вчителя до формування творчих здібностей школярів в умовах інтеграції музичного навчання. *Дис. д-ра пед. наук.* Київ, 2015. 398 с.
- 32.Суріна Г. Поняття «партиципація»: генеза і актуальність. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: «Філософія. Соціологія. Політологія».* 2017. № 35(1). С. 55–63.
- 33.Тернавська Л. М. Застосування партисипативних методів у процесі навчання іноземної мови майбутніх економістів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2013. № 5(31). С. 327–334.
- 34.*Технології (рівень стандарту)* : навч. прогр. для 10 (11) кл. закл. загал. серед. освіти / А. І. Терещук та ін. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2017. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
- 35.*Технології (рівень стандарту)* : підруч. для 10 (11) кл. закл. загал. серед. освіти / І. Ю. Ходзицька та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 208 с.
- 36.Титар О. В., Пінчук Г. Г. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів [Електронний ресурс]. URL: <https://urok.osvita.ua/materials/proftech/24899/>
- 37.Титова Н. М. Використання партисипативного підходу у психолого-педагогічній підготовці педагогів професійного навчання. *World Science.* 2018. 7 (35), Vol. 1. С. 38–44. DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/12072018/604
- 38.Фаст О. Л. Партисипативний супровід формування педагогічної самоефективності майбутніх учителів початкових класів. *Педагогіка*

формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020. № 68(2). С. 202–207.

39.Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посібник для студ. вищих пед. закладів освіти. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с.

40.Хребто Т. С. Технологія інтеграції змісту предметів гуманітарного та мистецького циклу в середній загальноосвітній школі. Дис. канд. пед. наук. Харків, 2017. 375 с.

41.Швець Д. Є. Партисипаторна модель управління в системі вищої освіти. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2015. Вип. 63. С. 250–257.

42.Ягоднікова В. В. Проактивно-партисипативний підхід розвитку соціальної компетентності вчителів у системі післядипломної освіти. Вісник науки та освіти (Серія «Педагогіка»). 2025. № 1(31). С. 1983–1992.

43.Ягоднікова В., Гриньова М. Партисипативний підхід до виховання лідерських якостей підлітків. Молодь і ринок. 2021. № 11–12(197–198). С. 44–49. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.252827>

44.Ягупов В. В. Педагогіка : навч.посібник. Київ : «Либідь», 2002. 560 с.

45.Ali, W. (2019). The efficacy of evolving technology in conceptualizing pedagogy and practice in higher education. *Higher Education Studies*. 9(2), 81–85. DOI: <https://doi.org/10.5539/hes.v9n2p81>

46.Anderson C. What is participatory learning methods? 2024. URL: <https://focuskeeper.co/glossary/what-is-participatory-learning-methods>

47.Araújo Santos, L., Proença, S. & Ribeiro, V. (2023). Co-creation methodology to promote 21st century skills in the classroom context. In: *European Conference on Innovation and Entrepreneurship*. 18(1), 57–64. DOI: <https://doi.org/10.34190/ecie.18.1.1750>

48.Arco-Tirado, J., Fernandez-Martin, F. & Hervas-Torres, M. (2020). Evidence-based peer-tutoring program to improve students' performance at the university. *Studies in Higher Education*. 45(11), 2190–2202. DOI: <https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1597038>

- 49.Ciobanu Nicoleta Ramona. Active and Participatory Teaching Methods. *European Journal of Education*. 2018. Vol. 1, No. 2. pp. 69–72.
- 50.Contributors to Wikimedia projects. (2004, 6 oct.). *Lucien Lévy-Bruhl – Wikipedia*. Wikipedia, the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Lucien_Lévy-Bruhl
- 51.Ezika, I., Ndu, I., Chukwueke, T. & Iloanusi, O. (2022). Assessing opportunities for self-study and out-of-class activities in a prescriptive high contact-hour engineering curriculum. *IEEE Transactions on Education*. 66(1), 4–11. DOI: <https://doi.org/10.1109/TE.2022.3170826>
- 52.Hanefar, S. B. M., Anny, N. & Rahman, S. (2022). Enhancing teaching and learning in higher education through formative assessment: Teachers' perceptions. *International Journal of Assessment Tools in Education*. 9(1), 61–79. DOI: <https://doi.org/10.21449/ijate.946517>
- 53.Hart R. Children's participation: from tokenism to citizenship. Florence, Italy : *UNICEF International Child Development Centre*, 1992. 41 p.
- 54.Hiep P. H. Traditional versus modern teaching methods. *Teacher's Edition*. 2000. Vol. 2. pp. 20–24.
- 55.Islam, M. K., Sarker, M. F. H. & Islam, M. S. (2022). Promoting student-centred blended learning in higher education: A model. *E-Learning and Digital Media*. 19(1), 36–54. DOI: <https://doi.org/10.1177/20427530211027721>
- 56.Kane L. Educators, learners and active learning methodologies. *International Journal of Lifelong Education*. 2004. Vol. 23, No. 3. pp. 275–286.
- 57.Korets, M., Popova, A., Sinenko, O., Trynko, O., Karolop, O. & Krasovskyi, S. (2021). The essence of pedagogical technologies in modern education. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 21(5), 48–51. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.5.9>

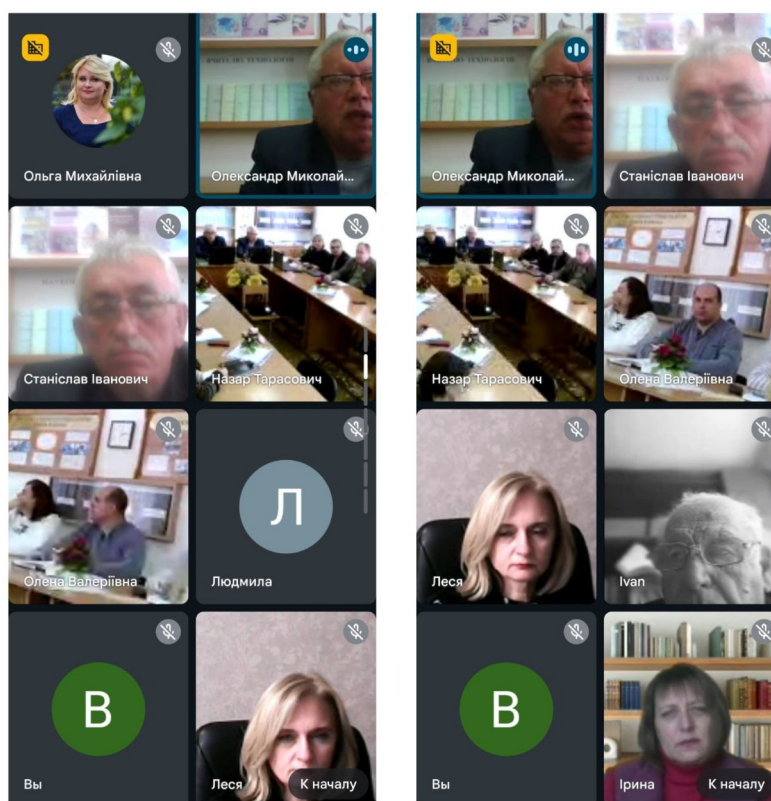
- 58.Kouser, S. & Majid, I. (2021). Technological tools for enhancing teaching and learning process. *Towards Excellence*. 13, 366–373. DOI: <https://doi.org/10.37867/TE130133>
- 59.Kucharcikova Alzbeta, Tokarcikova Emese. Use of participatory methods in teaching at the university. *The Online Journal of Science and Technology*. 2016. Vol. 6, Issue 1. pp. 82–90.
- 60.Latha E. Promoting participatory learning through activity-based teaching. *International Journal of Innovative Research & Development*. 2013. Vol. 2, Issue 10. pp. 17–20.
- 61.Munna, A. S. & Kalam, A. (2021). Teaching and learning process to enhance teaching effectiveness: *A literature review*. 4(1), 1–4. DOI: <https://doi.org/10.33750/ijhi.v4i1.102>
- 62.Ocampo, J. C. G. & Panadero, E. (2023). Web-based peer assessment platforms: What educational features influence learning, feedback and social interaction? In: *Noroozi O, De Wever B, editors. The Power of Peer Learning: Fostering Students' Learning Processes and Outcomes*. New York, USA: *Springer International Publishing*; pp. 165–182. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-29411-2_8
- 63.Ormrod J. E. How Motivation Affects Learning and Behavior. *Pearson Allyn Bacon Prentice Hall*, Boston. 2006. URL: <https://www.scribd.com/document/283325267/How-Motivation-Affects-Learning-and-Behavior-Article>
- 64.Richardson A. Participation. London : *Routledge & Kegan Paul*, 1983. 160 p.
- 65.Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching, 3rd Ed. *Cambridge university press*, United Kingdom. 2010. 421 p.
- 66.Rohm, A. J., Stefl, M. & Ward, N. (2021). Future proof and real-world ready: The role of live project-based learning in students' skill

- development. *Journal of Marketing Education*. 43(2), 204–215.
DOI: <https://doi.org/10.1177/02734753211001409>
- 67.Seibert, S. A. (2021). Problem-based learning: A strategy to foster generation Z's critical thinking and perseverance. *Teaching and Learning in Nursing*. 16(1), 85–88. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.teln.2020.09.002>
- 68.Shrimant Tangade. Use of Participatory Teaching Methods at University and College level is a Need of the Hour. *International journal of innovative research in technology*. 2019. Vol. 6 Issue 7. pp. 11–14.
- 69.Subin K. Mohan. Participatory training methods. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/participatory-training-methods-by-dr-subin-mohan/3041470>
- 70.Valtonen, T., Leppänen, U., Hyypiä, M., Kokko, A., Manninen, J., Vartiainen H. & et al. (2021). Learning environments preferred by university students: A shift toward informal and flexible learning environments. *Learning Environments Research*. 24(3), 371–388.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10984-020-09339-6>
- 71.Zarandi, N., Soares, A. M. & Alves, H. (2023). Student roles and behaviors in higher education co-creation – A systematic literature review. *International Journal of Educational Management*. 36(7), 1297–1320.
DOI: <https://doi.org/10.1108/ijem-08-2021-0317>

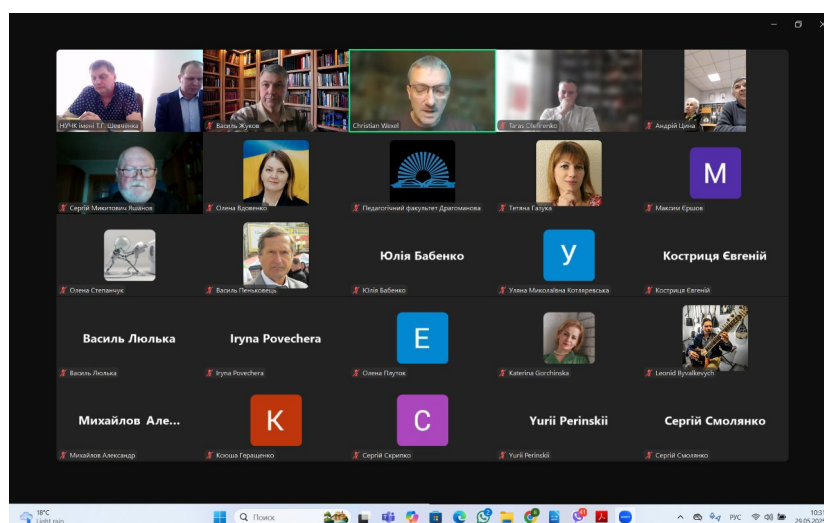
ДОДАТКИ

Додаток А

Участь у Всеукраїнському науково-методичному семінарі
«Урок технологій у Новій українській школі: традиції та інновації»,
м. Умань, Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
14 травня 2025 року

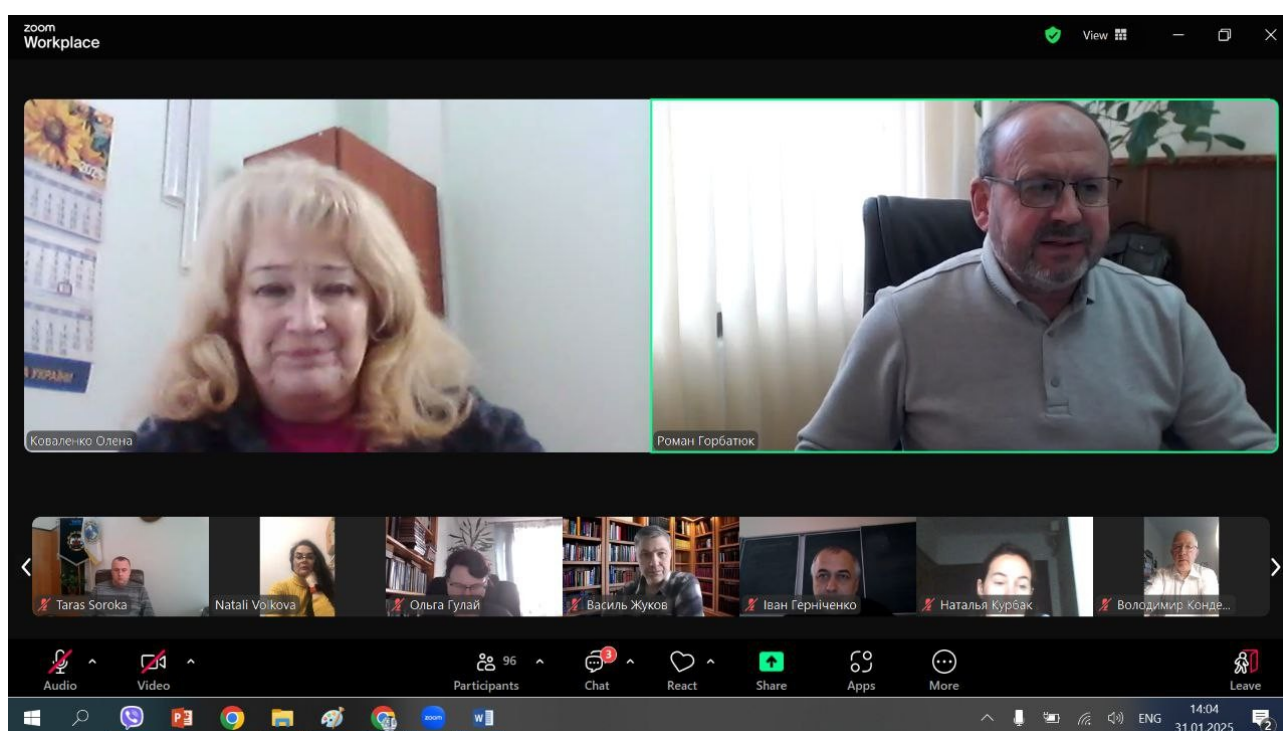
Участь в III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реалії, досвід, перспективи»,
м. Чернігів, Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка,
29 травня 2025 року

Участь викладачів та студентів кафедри технологічної та професійної освіти
КДПУ у міжнародній науково-практичній конференції

<https://kdpu.edu.ua/tekhnologichnoi-ta-profesiinoi-osvity/zahalna-informatsiia/pro-kafedru/30512-uchast-vykladachiv-ta-studentiv-kafedry-tpo-u-mizhnarodniy-naukovo-praktychniy-konferentsiyi.html>

Участь у фаховій конференції
з проблеми підготовки здобувачів вищої освіти,
м. Тернопіль, Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
31 січня 2025 року

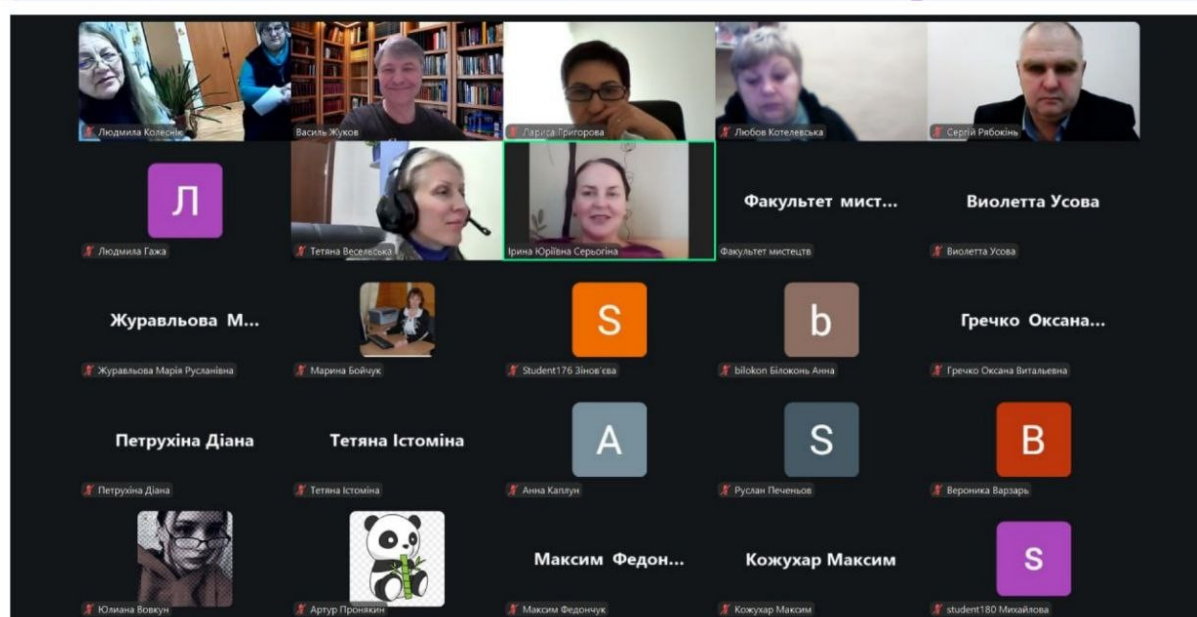
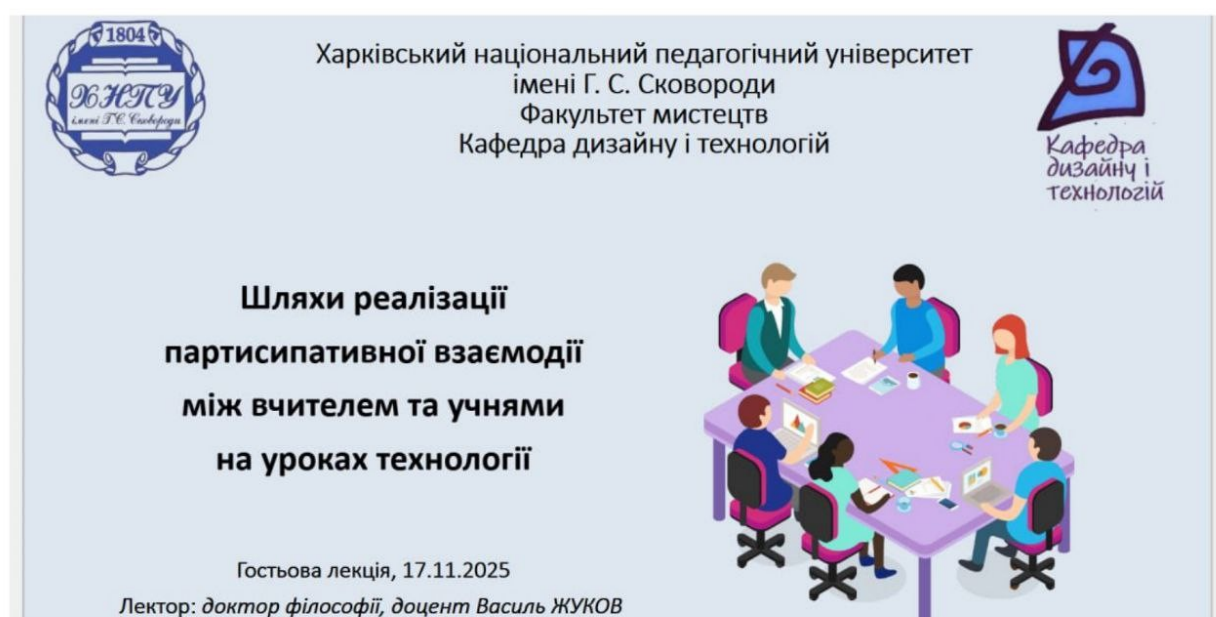

Додаток Б

Організація і проведення методичного вебінару «Шляхи реалізації партисипативної взаємодії між учителем та учнями на уроках технології», м. Берестин, Берестинський педагогічний фаховий коледж КЗ «ХГПА» ХОР, 17 листопада 2025 року

<https://www.facebook.com/share/p/17fS7QFKP5/>

<https://www.instagram.com/p/DRLCrefiK89/?igsh=MWgya25oYWk1OXppaQ==>

УДК 37.013.42:371.134:378.147

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9\(55\)-881-892](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9(55)-881-892)

Серьогіна Ірина Юрійна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної та професійної освіти, Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, <https://orcid.org/0000-0001-8990-0694>

Жуков Василь Павлович доктор філософії, доцент, докторант кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, <https://orcid.org/0000-0002-7845-6222>

ФОРМУВАННЯ ПАРТИЦИПАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти формування партисипативної взаємодії у студентів освітнього рівня «бакалавр» 3-4 курсів спеціальності «Середня освіта (Технології)» факультету педагогічної освіти Криворізького державного педагогічного університету в процесі вивчення навчальних дисциплін «Елементи декоративно-прикладного мистецтва», «Технологія побутової діяльності». Партисипативну взаємодію у процесі навчальної діяльності студентів ми розглядаємо як сучасний підхід, що перетворює навчання з односторонньої лекції у живий діалог, коли студенти і викладач стають рівноправними учасниками освітнього процесу.

Визначено організаційно-педагогічні умови формування партисипативної взаємодії у процесі навчальної діяльності студентів: гуманістична проблематизація навчально-практичного змісту шляхом запровадження системи професійних завдань і проблемних ситуацій, спрямованих на розвиток критичного мислення та професійної рефлексії; стимулювання професійного самовдосконалення майбутніх учителів через залучення їх до науково-дослідницької діяльності, що забезпечує формування здатності до саморозвитку та інноваційного пошуку; формування рефлексивно-емпатійного освітнього середовища, яке створює умови для партнерської взаємодії, взаємоповаги та особистісного зростання учасників освітнього процесу.

Авторами представлено запровадження ефективних методів, прийомів та форм розвитку партисипативної взаємодії студентів на прикладі опрацювання конкретних тем навчальних дисциплін «Елементи декоративно-прикладного мистецтва», «Технологія побутової діяльності», як-от: використання дискусії та дебати, проєктне навчання, інтерактивні ігри, евристичні методи, створення ситуацій успіху, використання проблемних і пізнавальних завдань, запровадження інтерактивних технологій навчання, цифрових освітніх технологій, робота в мікрогрупах, робота в парах, командна робота, інтерактивні презентації,

881

ментальні карти, зворотний зв'язок; самоконтроль, самооцінка та саморегуляція, які дійсно сприяють результативному формуванню партисипативної взаємодії майбутніх учителів технологій та стимулюють їх до подальшого саморозвитку і самоосвіти.

За допомогою діагностичних вимірювань з'ясовано рівень сформованої партисипативної взаємодії навчальної діяльності студентів до та після запровадження заявленої методики. Ефективність запропонованої методики з формування партисипативної взаємодії студентів підтверджено отриманими експериментальними даними. Встановлено, що завдяки сформованому умінню партисипативної взаємодії у студентів успішно формуються цілеспрямованість, організованість та вміння працювати в команді, ефективна комунікація, активна співпраця, що безумовно впливає на якість навчання та високі результати у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: партисипативна взаємодія, умови формування партисипативної взаємодії, навчально-методичний інструментарій партисипативної взаємодії, партисипативна культура.

Serohina Iryna Yuriivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Technological and Professional Education, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, <https://orcid.org/0000-0001-8990-0694>

Zhukov Vasyl Pavlovych PhD of Educational & Pedagogical Sciences, Associate Professor, Doctoral Student of the Department of Osvitology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, <https://orcid.org/0000-0002-7845-6222>

FORMATION OF PARTICIPATORY INTERACTION IN FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS IN THE PROCESS OF TRAINING

Abstract. The article discusses theoretical and practical aspects of forming participatory interaction among bachelor's degree students in their third or fourth year of study in the specialty "Secondary Education (Technologies)" at the Faculty of Pedagogical Education of Kryvyi Rih State Pedagogical University in the process of studying the academic disciplines "Elements of Decorative and Applied Arts" and "Technology of Everyday Activities". We consider participatory interaction in the process of students' educational activities to be a modern approach that transforms learning from a one-sided lecture into a lively dialogue, where students and teachers become equal participants in the educational process.

The organisational and pedagogical conditions for the formation of participatory interaction in the process of students' educational activities have been identified: humanistic problematisation of educational and practical content through the

882

Неформальна освіта за темою кваліфікаційної роботи

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
Південноукраїнський центр професійного розвитку
керівників та фахівців соціономічної сфери

СВІДОЦТВО
 КНН № 32/1-001/0038/2024

видає
ЖУКОВУ ВАСИЛЮ ПАВЛОВИЧУ
 в тому, що з «25» листопада 2024 року по «30» листопада 2024 року
 він (вона) підвищував(ла) кваліфікацію за програмою «Інструментарій дослідника»
 обсягом 30 год. (1 кредит ЕКТС)

Підвищено кваліфікацію за темами:

- Відкрита наука і штучний інтелект: можливості для аспірантів
- Використання кількісних та якісних методів в емпіричних дослідженнях
- Статистичний аналіз даних психолого-педагогічного експерименту із використанням деяких програмних продуктів
- Цифрові технології та інструменти відкритої науки у роботі вченого: поради аспірантам
- Архітектура нейронних мереж: алгоритми навчання та застосування
- Вимоги до психодіагностичних методів при їх застосуванні спеціалістами інших професій
- Методологічний інструментарій порівняльно-педагогічних досліджень.

Проректор
 з наукової роботи

Ганна
 МУЗИЧЕНКО

Перелік програмних результатів:

- Ініціювати та здійснювати оригінальне наукове дослідження, використовуючи інструменти відкритої науки і штучного інтелекту на відповідному фаховому рівні.
- Формулювати проблеми, конструювати дизайн та використовувати кількісні та якісні методи під час проведення теоретичних та/або прикладних досліджень.
- Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.
- Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
- Знати і застосовувати цифрові технології для проведення наукового дослідження; здатність застосовувати наукометричні бази даних, електронні бібліотечні системи, онлайн енциклопедії, інформаційно-аналітичні наукові системи, інструменти відкритої науки для оптимізації часових і фінансових витрат, для аналізу і систематизації зарубіжного і вітчизняного досвіду; застосовувати хмарні сервіси для колективної роботи з науковими матеріалами.
- Здатність опановувати методологічні знання та досягнення освітньої науки у сфері педагогічної освіти на основі компаративістського аналізу.

Підсумковий текст успішності проходження навчання
 відповідно до тематики навчальних модулів
 навчального плану (залік) **зараховано**

ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH-101048055 «AICE - With Academic integrity to EU values: step by step to common Europe»

Co-funded by
the European Union

СЕРТИФІКАТ

засвідчує, що

Василь Жуков

впродовж грудня 2024 – лютого 2025 пройшов(-шла) онлайн курс «Академічна доброчесність в європейському освітньому і науковому просторах багатомірної імєрсивна модель» та успішно склав(-ла) фінальне творче завдання.

Обсяг курсу становить 5 кредитів ЕКТС, 150 годин, з яких 24 годин - лекції, 126 годин - самостійна робота.

Знав(ла) основні та
додаткові навчальні
матеріали?

Чем опановані навчальні
матеріали? Базові та
додаткові навчальні матеріали?

Інструменти культури
доброчесності не є
необхідними для
навчання?

Потрібно академічне
доброчесність не є
необхідною і не є
важливою?

Якщо розроблено освітні
у відповідній системі
завдання, які не є
важливими, як вони
називаються?

Не вистачає як
освітнього, так і
доброчесності (як
важливості навчання)
та як доброчесності
якщо не є
важливим?

Координатор проекту AICE

Артем Артюхов

Artem Artukhov

Доброчесність
як навчальна діяльність
не є обов'язковою
для навчання?

Доброчесність
як навчальна діяльність
не є обов'язковою
для навчання?

Доброчесність
як навчальна діяльність
не є обов'язковою
для навчання?

Доброчесність
як навчальна діяльність
не є обов'язковою
для навчання?

Доброчесність
як навчальна діяльність
не є обов'язковою
для навчання?

Відповідальний виконавець проекту AICE

Yuriy Volk

Юрій Волк

AICE-AI-IMCRS-2025-CRT187

Навчальний модуль «Дизайн предметів інтер'єру» [35, с. 7–8]

Очікувальні результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Алгоритм проєктної діяльності учнів	Орієнтовні проєкти
<i>Учень/учениця:</i> Знаннєвий компонент Знає визначальні особливості стилів інтер'єру. Розуміє сутність принципів дизайну. Називає засоби художнього конструювання. Розуміє поняття композиції. Має уявлення про конструкційні матеріали для облаштування власного інтер'єру. Пояснює доцільність вибору конструкційних матеріалів, безпечних для здоров'я людини та навколишнього середовища. Розуміє роль природних матеріалів як важливого екологічного ресурсу у збереженні довкілля. Характеризує роль кольору в композиції Розуміє іншомовну термінологію. Діяльнісний компонент Застосовує засоби та методи художнього конструювання під час розробки композиції предмету та його оздоблення. Застосовує властивості та поєднання кольорів у оформленні виробу. Виконує малюнки предметів відповідно до стилю інтер'єру. Добирає конструкційні матеріали та інструменти для роботи. Визначає технологію виготовлення виробу. Розраховує орієнтовний бюджет проєкту. Виконує технологічні операції відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення. Вирізняє технології виготовлення та оздоблення виробів, поширені в регіоні проживання за характерними ознаками.	Визначення теми та завдань проєкту. Пошук інформації, актуальної для проєкту. Художнє конструювання форми та композиції оздоблення. Добір конструкційних матеріалів. Добір технологій для реалізації проєкту. Виготовлення предмету інтер'єру. Презентація проєкту	Світильник (настільна лампа, торшер, бра). Декоративна ваза (для живих рослин, композицій з сухих рослин). Декоративне панно. Поличка. Годинник (настінний, настільний). Інсталяція (тематична, святкова). Топіарій. Столова білизна. Текстильні вироби інтер'єрного призначення (столова білизна, килимки, штори, чохла, декоративні подушки тощо). Сувенір. Сімейна фото рамка. Оберіг

Здійснює економічну оцінку виготовленого виробу. Дотримується правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій. Ціннісний компонент Усвідомлює доцільність застосування принципів дизайну для створення власного дизайн-проекту. Обґрунтовує власну позицію щодо вибору технології обробки конструкційного матеріалу. Висловлює власну думку та пошановує колегіальне ухвалення рішень у роботі в групі. Усвідомлює важливість дотримання технологічної послідовності при виготовленні виробу. Усвідомлює доцільність вибору конструкційних матеріалів, безпечних для здоров'я людини та навколишнього середовища. Обґрунтовує взаємозв'язок між дотриманням технології виготовлення та якістю виробу.		
--	--	--